AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

SAYI : 639
17 EYLÜL 1966
FİYATI : 125 KURUŞ



Cilt : XXXVI Yıl : 13 Sayı: 639

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI İŞLERİNDEN SORUMLU
GENEL YAYIN MÜDÜRÜ

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Tecman Erel, Yılmaz Gümüşbaş, Babür Ardahan — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — SİNEMA: Nijat Özön — DÜNYADA: T. Kemal — SPOR: Cemal Saltık — MUSİKİ: Faruk Güvenç — İKTİSAT: Dr. Reşat Titiz

İstihbarat Tel : 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU

SAN Organizasyon
Erkal Yavı

KAPAK BASKISI

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF

T.H.A. Erdoğan Ciftler

KLİSE

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur

İLÂN ŞARTLARI

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER

Hürriyet Matbaası Ankara

BASILDIĞI TARİH

14.9.1966

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA — TEL : 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Nihayet, güpegündüz, cadde ortasında bir gazeteciyi de dövdüler. Bu sütunlarda sık sık yazdık; azıtıyorlar, memleketin başına dertler açacaklar, olayları dizginleyemiyecek hale gelecekler, dedik. Dostça ikazlara, sert tarizlere kulak asmadılar ve sonunda İlhami Soysalın şahsında özgür fikre, uyanık düşünceye, insan özgürlüğüne yumruğu, tabanca kabzasını indirdiler. Sanırım, AP'nin Başının şu anda keyfi yerindedir. Bir memlekette geceyarıları Meclis basılır, Hükümetin elindeki vesikalar el altından dağıtılır, memleketin bağımsızlığı ile ilgili casusluk raporlarının faillerinin yakalanması şöyle dursun, soruşturmalar uyutulursa, sonunda, "eşkiyanın ne yapacağı belli olmaz".

Engin tecrübesiyle İsmet İnönü, olaylara parmak basarken, şüphesiz haklıydı. Nitekim İlhami Soysal, eşkiyanın ilk kurbanı oldu. Şimdi, fikre karşı kaba kuvvetin kullanıldığı bir ülkede bizler, eli kalem tutanlar da kendi usûllerimizle kendimizi korumak çabasına düşeceğiz. DP devrinin en buhranlı günlerinde, Tahkikat Komisyonunun memlekete dehşet saçtığı sıralarda bile böylesine pervasız sokak sergerdeleri türeyememişti. AP İktidarının olumsuz tutumu sayesinde, her an kafamıza bir cop veya kabza, muşta yemenin endişesi içinde savaşa devam edeceğiz. İlhamiyi dövmek, bizi yıldırmıyacaktır! Anayasa nizamına inanmış herkes bu savaşın içindedir.

İlhami Soysal ile bir süre bu dergide birlikte çalıştık. Efendiliği ve dürüst karakteriyle çevresinde saygı uyandırmış bir fikir işçisidir. Böyle âdi, böyle iğrenç bir tertipten sonra, İlhaminin korkup sineceği sanılmamalıdır.

Namuslu, dürüst bir yazar, bir gazeteci, gördüğü her kötülüğe parmak basmak zorundadır. Bu, onun asli görevidir.

Olayın asıl ilginç yönü, Polisin görev yapmada gösterdiği beceriksizlik ve umursamazlıktır. Olayın hikâyesini iç sayfalarda okuyunca, sanırım bana hak vereceksiniz. Şu âna kadar İlhamiyi dövenler yakalanmamışsa, bunda prestiji sarsılanlar elbette ki A. P. İktidarı ile onun başındakiler olacaktır.

Bu hafta olaylar o derece yoğundu ki, AKİS'çiler geceleri bile uyumadılar ve birkaç koldan olayları izlediler. Bir arkadaşımızın uğradığı alçakça tecavüz bizi ziyadesiyle üzerken, pırıl pırıl bir atatürkçünün sözleri yüreğimize su serpti. En yüksek yargıç, Yargıtay Başkanı İmran Öktem adlî yılın açılışı sebebiyle yaptığı konuşmasıyla devrimcilere taze güç aşıladı, ümitlerini yitirenlere kuvvet verdi. İmran Öktem, özlemini duyduğumuz devrimci neslin saygıdeğer bir örneğidir.

Soysala atılan dayak ve Öktemin yaptığı konuşma, içinde bulunduğumuz ortamı bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. Mücadelede başarı, bu ortamı çok iyi bilmekle mümkündür.

Saygılarımla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Cilt : XXXVI Sayı: 639 17 Eylül 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Boş kalan çekirdek

Süleyman Demirelin son Ege propaganda turnesinde söylediği sözleri, biraz ciddi bir kimsenin tebessümsüz okuması ve dinlemesi imkânı yoktur. AP Genel Başkanı bu haliyle, kahvelerde oturup iki şeş-beş arasında memleketin ve dünyanın bütün meselelerini hallediveren vatandaşlarımıza pek benzemektedir. Bu vatandaşlar nasıl "Alırsın caponu, arkadan moskofa saldırtırsın, önden de yürütürsün alamanı, amerikan da bastı mı havadan atomu, haydi yallah, komünistlik belâsını gömersin toprağa" diye barışın yolunu, "Dünyada bizim kadar büyük nehirleri olan var mı? Eloğlu nasıl zengin oluyor? Bütün nehirlere, göllere doldurursun balık tohumunu.. Bir tohum verir yirmi balık. Bir senede dağ taş oldu mu balık?. Alamanı, fransızı bayılıyor balığa. Ver balığı heriflere, al onların altınlarını, makinelerini, fabrikalarını.." diye millî refahın yolunu gösterirlerse Süleyman Demirel de aynı minval üzre nutuklar çekmektedir.

Salı günü Hürriyetin haberine başlık olan şu cümlesi şüphesiz ciddiyet sahiplerini pek keyiflendirecektir: "Türk milletini dünyanın gıpta ettiği bir seviyeye getireceğiz!" Her halde, nehirlere balık tohumu atarak. Aynı Demirel şunu da belirtmektedir: "Herkes şunu bilmelidir ki büyük türk milletinin ne hakkına, ne haysiyetine ve ne de hürriyetine dokunulabilir. Bize çok büyük bir emanet teslim edilmiştir ve hiç bir zaman bu emanetten kıl kadar kimseye bir şey vermeyiz!" Bu da, her halde, devlet parasıyla yapılan pipe-line'ları özel sektör adı altında şirketlere satmak suretiyle olacaktır..

Bütün bir gezi esnasında sadece bu tarz lâflar söyleyerek halkı idare etmek eğer idarecilik sanatıysa, Süleyman Demirel şimdiye kadar Türkiyeye gelmemiş büyüklükte bir idarecidir. Zira Başbakan, Türkiyenin meselelerine gerçekten nüfuz ettiği intibaını verecek -evet, intibaını bile verecek- bir tek beyanda, şimdiye kadar bulunmamıştır. Esnafa söylediği "Evet, çalışacaksınız ve kazanacaksınız. Zengin olacaksınız. Bu sizin hakkınızdır. İktidarımız bunu size sağlayacaktır" tertibi lâflar bu edebiyatın şaheserleri arasındadır.



Süleyman Demirel
Lâfla peynir gemisi yürüse...

İnsanı güldüren başka bir nokta "Türkiyenin dünya kadar meselesi olduğu"nu söyleyen bir Başbakanın, Ankarada oturup ciddiyetle bu meselelerin halline çalışacak yerde ilçe ilçe dolaşıp incir çekirdeğini doldurmayan böyle lâflar etmekle günler öldürmesidir. Ama her şey göstermektedir ki Demirelin çapı budur ve Demirel ciddi bir mesaiden sıkılmakta, lâf kalabalığı ile halk kalabalığını tercih etmektedir. Demirel "Bugün memleketimizde huzur var, sükûn var" demektedir ki bu doğrudur. Demirel bir noktayı unutmaktadır. O da "Fakat ciddi bir iktidar maalesef yok" diye sözlerini bağlamaktır. Bunun olmaması, gelişmeye ziyadesiyle muhtaç ve kaybedilecek zamanı bulunmamak gereken Türkiyeyi bir bitkisel hayat şartları içine itmektedir ve talihsiz Türkiye, lâf ebelerinin elinde kalmanın bedelini ilerde daha ağır şekilde ödemeye mecbur kalacaktır.

Başbakanın Ege turnesi, bu hafta çok kimseye bu acı gerçeği bir defa daha hatırlatmıştır ve perspektifi biraz geniş olanlar önlerinde hiç de iç açıcı olmayan bir manzara görerek ürpermişlerdir.

Basın

Kim vurdu?

Yataktaki yaralının karşısındaki sandalyede oturan iri yapılı, aydınlık yüzlü zat, -ki eski bir Bakandır- anlatılanları dinledikten sonra bir süre düşündü ve kesin bir ifadeyle önce bir otomobilin, sonra da üç kişinin, en ufak ayrıntılara varıncaya kadar, tarifini yaptı. Konuşmayı dikkatle dinleyen yaralı, hafızasının bütün gücünü seferber ederek hatırlayabildiklerini, aydınlık yüzlü zatın anlattıklarıyla karşılaştırdı ve,

"— Tamam" dedi.

Bu konuşmadan bir gün sonra,

HAFTANIN İÇİNDEN

Bu, devletin şerefidir!

Metin TOKER

İlhami Soysalın gün ışığında, Ankaranın göbeğinden kaçırılıp dövülmesi hadisesinin üzerinden bir haftaya yakın zaman geçtiği halde devletin güvenlik kuvvetleri hiç bir neticeyi kamuoyuna bildirememişlerdir. Ortada lafı dolaşan, sadece bir "siyah otomobil" dir. Anlaşılan, "başkentli siyah otomobil" lerin tuhaf bir dokunulmazlığı var. Bundan yıllarca önce, D.P. nin iktidarda bulunduğu devrede, gene böyle bir "siyah otomobil" ile, Amerika Dış İşleri Bakanı John Foster Dulles'ın Ankarada bulunduğu bir sırada "hınzır komünistler" Amerika Büyük Elçiliğine bomba atmışlardı da o otomobil de bir türlü bulunamamıştı. Apteshane duvarlarına, bir yandan işlerini görürlerken diğer taraftan resim çiziktirenleri dahi şıp diye yakalayıveren bir emniyet teşkilâtının bu başarısızlığı karşısında, o tarihlerde, "Millî Emniyetin garajlarını aramayı unutmuşlardır!" diye lâtife edilirdi. Daha sonraları ise, A.P. nin iktidara gelişiyle gözlerin ve ruhların şenlendiği bu on ay içinde gene bu çeşit başarısızlıklar devletin güvenlik kuvvetlerine ârız olmuştur. Gürültülü "tahkikat açıldığı" haberlerine rağmen ne Turalın Mektubu ile Johnson'un Mektubunu basına kimin verdiği anlaşılabilmiş, ne Tunçkanatın Açıklamasındaki ajanın kimliği - yahut bu vesikanın sahteliği - tesbit edilebilmiştir. O vesilelerde halkın nasıl lâtife ettiği bilinmektedir. Şimdi bunlara, Soysalın mütecavizleri katılmıştır.

Bir gazetecinin birkaç kişi tarafından kıstırılıp dövülmesi olayı, dünyada ilk defa Türkiyede cereyan etmemektedir. Gazetecilerin kaderi, kendilerini çok sevenler bulunduğu gibi kendilerinden hınçla nefret edenlerin de olmasıdır. Bunların bir takım kaba kuvvet gösterilerine başvurmaları, iptidaî intikamlar tertiplemeleri orada ve burada görülmemiş değildir. Yüzüne kezzap atılan gazetecinin acıklı hikâyesi de, koynuna kadın sokulan yazarın eğlenceli macerası da daha geçenlerde dünya gazetelerinde anlatılmıştır. Ama İlhami Soysalın başına gelen bu tarz bir vaka değildir.

Hadiseyi küçümseme gayretinde olan ve hadiseye gereken değeri verenleri sindirmeye kalkışan A.P. basınının yaptığı benzetmeler de talihli olmaktan uzaktır. Kocamustafapaşada Muzaffer Celâsun diye bir adam seçim konuşması yapıyormuş, T.İ.P.'liler saldırıp adamı dövmüşler, bu Muzaffer Celâsun gazeteci Muzaffer Celâsunmuş, Gazeteci Cemiyetleri niçin o zaman harekete geçmemişler ve "basın hürriyetine karşı girişilen bu tecavüz"ü protesto etmemişler? Ya, bundan bir kaç yıl önce A.P. taraftarı gazeteler azmış kalabalıklar tarafından basılırken neden ses çıkarılmamış? Bunlardan ilki bir seçim suçudur, adamın gazeteciliğiyle bir ilgisi yoktur, ikincisinde ise polis elinden geldiği kadar gazete binalarını korumaya çalışmış, önemlisi, tecavüz edenler yakalanıp adalete verilmişlerdir.

İlhami Soysal olayı bambaşka bir mahiyet taşımaktadır. Bir takım kimseler Ankaranın göbeğinde günlerce hazırlık yapmışlar, ev tarassut etmişler, plân kurmuşlar, tertibat almışlardır. Sonra bir otomobil bulup gazeteciyi içine atmışlar, yolda dayakçıları bu otomobile bindirmişler, dayak faslına tam Emniyet Genel Müdürlüğünün, Jandarma Genel Komutanlığının, İçişleri Bakanlığının önünde başlamışlar, Soysalı şehrin dışına kaçırmışlar, orada daha da bir iyi dövüp tarlaya fırlatmışlar, kırılmış camlarına rağmen ve günün ortasında, her halde zafer klaksonunu çala çala Ankaraya dönmüşlerdir. Demek ki bu bir şebekedir, şebeke kendisini dokunulmazlık sahibi bilmektedir, fütursuz davranmak kuvvetini kendinde görmektedir, güvendiği bir takım dağlara sahip bulunmaktadır. Bu dağlara kar yağdırmak, bugün türk devletinin şerefidir. Eğer Hükümet bu şerefi koruyacak halde olmadığını suçluları bulamamak veya bulmamak suretiyle gösterirse, bir derin yara daha almış olacaktır. "Yaraya kim bakar? Biz bu memleketten oy devşiriyoruz ya.." diye düşünenler bulunabilir. Böyle hesapların yanlış hesaplar olduğu, daha pek kısa bir süre önce acı şekilde ispatlanmıştır. İlhaminin yüzündeki yaralar geçer. Ama her gün yeni yara alan bir iktidarın sonunun hayırlı olabileceğini sanmak için safdilcesine iyimser bulunmak lâzımdır.

Kamuoyunun bu konuda iki ciddi şüphe beslediğini saklamakta hiç fayda yoktur. Bu şüpheler, tertipci bir avuç şahsı aşıp memleket için son derece önemli iki müessese üzerine gölge düşürmektedir. Bu müesseseler, eğer Hükümet hadiseyi aydınlatmazsa, üzerlerine düşecek gölgenin ıstırabını hep duyacaklar, şüpheden hep rahatsız olacaklar, buna sebep olanları asla affetmeyeceklerdir. Fransada De Gaulle'ün, Ben Barka Olayının aydınlatılması için bizzat direktif vermesi ve bunu sağlaması bir yandan devletin şerefini korumak, diğer taraftan fransız gizli servislerinin topyekûn itham altında kalmasını önlemek içindi. De Gaulle bu uğurda Fas ile bir siyasî kavgaya girmekten kaçınmamıştır. Zira kendisinden önceki rejimin zaafının örtbascılık olduğunu fransız devletinin başı bilmektedir ve örtbasçılık pek kısa vadede insana bir kurnazlık gibi gelse de sonda, bir büyük budalalık olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye bugün, fütursuz başkent kabadayılarının kim olduklarını bilmek istiyor. Bu bilgi verilmeden hadise unutturulamayacaktır.

aynı odada, aynı saatlerde bir görüşme daha oldu. Beraberinde iki arkadaşı da olduğu halde yaralıyı ziyarete gelen orta boylu, kır bıyıkları ve kaşları yukarıya kıvrık eski İhtilâlci, istihbaratının doğruluğunu kesin olarak belirttikten sonra şu haberi verdi: Teşkilâtın garajında bulunan, tarife uygun bir otomobil, olaydan üç gün önce göreve çıkarılmış ve olay akşamı da geri dönmüştü. Bu otomobilin ilginç bir özelliği vardı. Sair zamanlarda ârızalı gösterilerek devamlı surette garajda tutuluyor ve hiç beklenmedik bir zamanda hemen tamir edilerek, bir yerlere gönderiliyordu. Dönüşte aynı ârıza yeniden görülüyor ve tekrar kızağa çekiliyordu. Tabii bu ârıza da yeni bir göreve çıkıncaya kadar devam ediyordu!

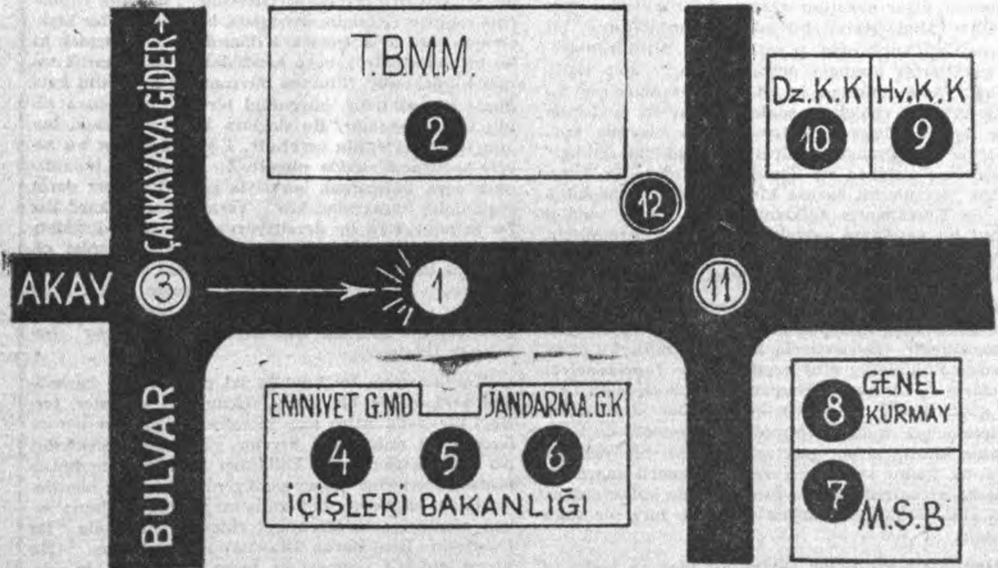
Anlatılanları, çektiği büyük acıya rağmen dikkatle dinleyen yaralı genç adam, her iki görüşmeden çıkardığı sonuçlara kendi bildiklerini de ekleyince, beynindeki düğüm çözülür gibi oldu. Olayın başlangıcından beri düşündükleriyle anlatılanlar birbirine çok uyuyordu.

Görüşmelerin Çankaya Pilot Sokaktaki Basın sitesi bloklarından birisinde yapıldığı söylenirse, yataktaki yaralı gencin, Akşam Gazetesi Ankara Bürosu Şefi ve gazetenin Görünüş sütununun yazarı İlhami Soysal olduğu anlaşılacaktır.

Atatürkçü ve ilerici yazar Soysal, geçtiğimiz hafta, bu işle görevli oldukları anlaşılan üç kişi tarafından kaçırılmış ve öldürülesiye dövülmüştür. CHP Genel Başkanı İsmet İnönünün, büyük tarihî tecrübesine dayanarak, "felâket haberi" şeklinde nitelediği bu korkunç ve iğrenç olay, geçtiğimiz hafta Perşembe sabahı saat 9.15'te başladı.

Filmin takdim faslı

Pilot Sokağın, Çankayadaki Posta Caddesine açılan ucunda bekleyen iri-yarı, çopur yüzlü adam, ısrarla baktığı kapıdan beklediği adamın çıktığını görünce, önceden tesbit edilen işareti verdi. Bu sırada İlhami Soysal dalgın ve ağır adımlarla ana caddeyi geçmiş, kaldırımın kenarında, Kızılay istikametine gidecek bir dolmuş bekliyordu. Kısa bir süre sonra, plâka numarası 06 ile başlayan siyah bir otomobil, Soysalın önünden geçerken yavaşladı ve sağ elini döşemeye koyarak hafif sağa eğilen direksiyondaki buğday yüzlü, geniş bu-



1 — İlhami Soysalın kafasına tabanca kabzasıyla vurulduğu ve dövülmeğe başlandığı yer
2 — TBMM: kanunları yapar ve hükümeti denetler
3 — Trafik Polisi: yolun emniyet ve güvenliğini sağlar
4 — Emniyet Genel Müdürlüğü: yurt içinde vatandaşın mal ve can emniyetini sağlar
5 — İçişleri Bakanlığı: yurt içinde hayatın devamını ve âsayişi sağlar
6 — Jandarma Genel Komutanlığı: polis bulunmayan yerde vatandaşın mal ve can emniyetini sağlar
7 — Milli Savunma Bakanlığı: yurdun iç ve dış güvenliği ile savunmasından sorumludur
8 — Genel Kurmay Başkanlığı: milli savunma ve güvenlik işlerini plânlar
9 — Hava Kuvvetleri Komutanlığı: havaların güvenliğini sağlar
10 — Deniz Kuvvetleri Komutanlığı: denizlerin güvenliğinden sorumludur
11 — Trafik Polisi: yolun emniyet ve güvenliğini sağlar
12 — Askerî İnzibat Neferi: yolun emniyet ve güvenliğinin sağlanmasında trafik polisinin yardımcısıdır

Sükan izmirde Zeki Müreni dinliyor!

İlhami Soysalın kaçırılması olayı karşısında İktidarın başları tuhaf bir tepki göstermişlerdir. Hemen hepsi, böyle bir davranışı tasvip etmediklerini söylemişler, bir hukuk nizamı içinde yaşadığımızı belirtmişler, bir tanesi, polisin ve Millî Emniyetin hadiseyle ilgisi olmadığının kendisine temin edildiğini bildirmiştir. Demirel de, suçluların sıkı şekilde takip edileceğini açıklamıştır. Bunlar, olayın taşıdığı önemin ve buna verilecek mânanın İktidarın başları tarafından iyi anlaşıldığının delilleridir.

Ancak, bu beyanların biraz "dişi" oldukları ve pek içten gelmedikleri kimsenin gözünden kaçmamıştır. Zevahirin kurtarılması gayretinin suçluların bulunması gayretinden fazla olmasından daha o zaman şüphelenilmiştir. Nitekim iki zabıta olayı -diğeri, Düzcedeki esrarlı cinayet- kamuoyunu bu derece meşgul ederken İçişleri Bakanı Dr. Faruk Sükan Başkenti ve görevini bırakıp Demirelin Ege turnesine katılmıştır ve memleketin iç güvenliğinden 1 numaralı sorumlu olan bu zatın İzmirde, Zeki Müreni dinlerken resimleri gazetelerde yayınlanmıştır.

Sadece İlhami Soysal olayı, eğer failler bulunmazsa, bir demokratik memlekette bir İçişleri Bakanının istifa etmesi için yeter de artar bile. Bir İçişleri Bakanı polis hafiyesi değildir ama, polisin siyasî sorumluluğu onun üzerindedir. Kaldı ki bu olayda, polis bazı şüpheler altında kalmıştır. Faruk Sükana düşen görev Ankarada kalmak, bütün teşkilâtını seferber etmek, çalışmaları yakından takip etmek ve suçluların yakalanmasını temin etmekti. Memleket bu çapta bir olayın akisleriyle çalkalanırken bir İçişleri Bakanının günlerle Başkentten uzak bulunması, suçluların yakalanması için öyle fazla bir arzu beslemediği inancını uyandırmaktadır.

Çok kimsenin, İlhami Soysalın başına gelenler karşısında, dilleri başka türlü söylese de, yürekten oh çektiği sezilmektedir. Ama, hükümet adamlarına düşen, oh çekmekten başka bir şeydir. İstifa müessesesinin A.P. devrinde mevcut bulunmaması, bunun lüzumunu hiç kimseye unutturamaz. Devlet adamı İsmet İnönünün Başbakan bulunduğu yıllarda, İçişleri Bakanları bundan çok daha az önemli hadiselerde istifa etmeyi bir hükümet etme âdâbı bilmişlerdir.

runlu, zayıf yapılı adam,

"— Buyurun İlhami bey, aşağıya iniyorsunuz galiba.." dedi.

Soysal, temiz giyimli adama mütebessim baktı ve, reddetmenin ayıp kaçacağını düşünerek, açılan ön kapıdan, direksiyondaki adamın yanına oturdu. Her sabah evinden, çalışan eşiyle birlikte çıkan Soysal o gün yalnızdı ve elinde bir pakette bir dergi bulunuyordu. Her zamanki gibi günlük tıraşını olmuş, koyu renk bir elbise ve mavi bir naylon gömlek giymişti. Kırmızı desenli kravatı itinayla bağlanmıştı.

Şoför mahallindeki kül tablaları civarında iki adet "Buick" markası bulunan, ön kısmı boydanboya nikelâj, simetrik durumdaki kadranları çok büyük, iç döşemeleri kırmızı-bej renkli ve temiz olan otomobil ancak 150-200 metre kadar ilerlemişti ki şoför, yol kenarında bekleyen iki kişiyi görünce yavaşladı ve onları da arabaya aldı. Arka koltuğa oturan orta yaşlı, iri yapılı adamlar, direksiyondaki adama "Günaydın. Nasılsın?" dediler. Yol boyunca, aralarında başka bir konuşma olmadı. Otomobil, normal süratle Çankaya yokuşunu indi. Soysal bu sırada çevresiyle ilgilenmiyor, o gün yazacağı yazının plânını ve inerken adama para verip vermemeyi düşünüyordu.

Otomobil Tarım Bakanlığı önüne gelmişti. Kavşaktan sola dönecek şekilde direksiyonu kıran şoför,

"— İlhami bey, biz bu tarafa gideceğiz" dedi.

Soysal teşekkür etti ve sağda inebileceğini bildirdi.

Amerikan tipi gangsterlik

Otomobil kavşağı döndü ve yolun da açık olmasından yararlanarak, büyük bir süratle ileri fırladı. Otomobilin duracağını uman Soysal önce buna bir anlam veremedi ve şaşkın şaşkın şoförün yüzüne baktı. O hiç aldırış etmiyor ve gayet soğukkanlı, gaza basmağa devam ediyordu. Tam bu sırada Soysal, başına yediği şiddetli bir darbeyle sarsıldı, sendeledi, kulaklarının bir an kapandığını, gözlerinin karardığını hissetti. Fakat şaşkınlığı çok sürmedi. Arkada oturanlar tarafından ağır ve madenî bir şeyle başına vurulduğunu anladı. Bu hal de uzun sürmedi. Soysal, yarı baygın halde, otomobilin arkasına doğru çekildiğini farketti. Durumu anlamıştı. Bütün gücüyle karşı koymağa çalıştı, fakat imkânsızdı. Gücü kesilmişti. Bu saniyeler içinde otomobil, Emniyet Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığının önünden geçiyor ve Konya asfaltı istikametinde süratle ilerliyordu. Çevreden duyulur amacıyla bağırarak imdat istedi. Otomobilin bütün camları sıkısıkıya kapatılmış olduğu için, sesini duyurmasına imkân yoktu. Bunun üzerine, can havliyle, ön camlardan birisine bir tekme attı. Cam kırıldı. Fakat, yine boş. Sanki çevrede kimseler yoktu ve bütün kulaklar sağır, bütün gözler kör olmuştu.

Arkadaki mütecavizlerden birisi bu sırada öne geçti ve arkadaşının yardımıyla Soysalın gövdesinin yarısını gaz pedalının yanına attı, midesinin üzerine oturdu, öldürürcesine vurmağa başladı. Arkada kalan, Soysalın ayaklarını kanapenin üzerinde tutuyor, arada gazetecinin hayalarını sıkıyor, Soysal böğürünce bırakıyordu. Soysalın üstünde oturan ise boğazını sıkıyor, bazan da sağ elinin ayasıyla burnuna vuruyordu. Bu arada tekmeleri de çalışıyor, Soysalın kaburgalarına ve karın boşluğuna şiddetli darbeler iniyordu. Soysalın bağırması artık canhıraş bir hal almıştı. Ölmek üzere olan kimselere has sesler çıkarıyor, darbelere karşı koyamıyordu. Ancak her yeni darbeyle irkiliyor ve bu sırada mütecavizlerin, ağza alınmıyacak küfürlerle birlikte, "Sen bizim büyüklerimizin aleyhine yazar mısın! Sen komünist misin, nesin? Biz milliyetçi insanlarız" dediklerini duyuyordu. Yerde bulunan başı kanlar içinde kalmıştı. Döşemede bir kan birikintisi hasıl olmuştu ve bu Soysalın midesini bulandırıyordu. Soysal arada gözlüklerini de kaybetmişti.

Direksiyondaki adamın kılı bile kıpırdamıyor, şaşılacak bir soğukkanlılıkla, gözünü yoldan ayırmadan araba kullanıyordu.

Aradan bir süre geçmiş ve Konya asfaltına çıkan otomobil, Polatlı istikametinde 16 kilometre yol almıştı. Otomobil burada, bir köy

yolu kavşağında durdu. Adamları Soysalı karga tulumba dışarıya çıkarıp, yolun kenarına bıraktılar, "Arkamızdan bakma! Defol git!" diye tehditler savurduktan sonra çekip gittiler.

Birinci kısmın sonu

Temiz havanın etkisiyle bir süre sonra kendine gelen Soysal, gözlerini açtığında, karşısında bir levha gördü. Levhada, "Çayyolu Köyü, 2 kilometre" yazılıydı. Yakınında bir köy bulunduğunu anladı ve sürünerek vardığı yol kenarında bir süre oturduktan sonra köy istikametinde yürümeğe başladı.

Soysalın halini gören köylüler şaşırdılar. Olayı öğrenince, kendisini derhal bir traktöre koyup ana yola kadar getirdiler ve burada bir kamyona bindirdiler. Soysal bu kamyonla Ankaraya geldi. Akşam Gazetesinin Emek İşhanı 4. katındaki bürosuna ulaştığında saat 11.00'e geliyordu.

Bürodaki arkadaşları, Soysalı, o durumda görünce âdeta dehşete kapıldılar. Şeflerinin başından kan akıyordu, saçları kan ve çamur içindeydi. Koyu renk elbisesi ile gömleğinin muhtelif yerlerinde kan pıhtıları birikmişti. Gözlüğü yoktu ve burnu anormal şekilde şişmiş ve kızarmıştı. Akşam mensupları, Soysala daha önce gelen tehdit mektuplarını bildikleri için, korktuklarının başlarına geldiğini derhal anladılar.

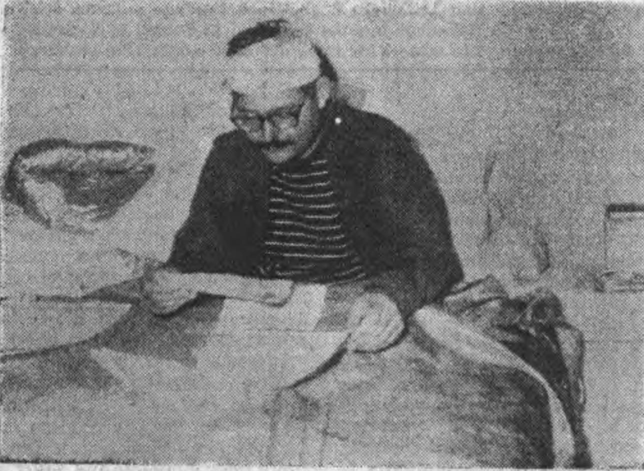
Olay bir anda gazeteciler çevresinde duyuldu ve bir bomba tesiri yaptı. Akşam bürosu birden doldu. Telefonlar aralıksız çalışmağa başladı.

Soysal hemen orada yazılan bir dilekçe ile Savcılığa başvurdu. İlk muayeneyi yapan Hükümet Doktoru, Soysalın başında 4 santim boyunda bir yarık ve vücudunun muhtelif yerlerinde 14 darbe izi tesbit etti. Soysalı Adliyeye getiren gazeteci arkadaşları, hiç konuşmadan, ilk ifadenin alınmasını beklediler. Bu sırada bir gazeteci de, buradaki bir yetkiliyle olay üzerine konuşuyordu. Gazeteciyi dinleyen yetkili, ona şunu söyledi:

"— Bu adamları çabuk buluruz. Fakat arkasındakiler için garanti veremem kardeşim.."

Fermanlı eşkiyaların bir gestapo üslûbuyla kaçırıp dövdükleri Soysal, buradan Nümune Hastahanesine götürüldü. Tekrar muayene edildi ve başının röntgeni alındı. Doktorlar, hiç değilse 24 saat hastahanede yatmasını teklif ettiler. Ani bir iç kanamadan korktuklarını söylüyorlardı. Fakat Soysal teklifi kabul etmedi, evinde dinleneceğini söyledi. Kabul edildi. Hastahane ikinci muayenesini bundan üç gün sonra yaptı ve 15 günlük muvakkat rapor verdi. Bu arada, röntgenle onuncu kaburganın ezik olduğu tesbit edildi.

Soysal, ağrıları ve halsizliği her gün biraz daha artarak, halen evinde yatmaktadır.



İlhami Soysal yatakta

James Bond'un kulakları çınlasın

"Çanlar kimin için çalıyor?"

Olay, Türkiye çapında yankı yarattı. Gerçi İsmet İnönü, Meclis baskını sırasında "Eşkiyanın bu gece ne yapacağı bilinmez" demek suretiyle memleketin içinde bulunduğu havayı en iyi şekilde belirtmişti ama, doğrusu, bu kadarı da akla gelmezdi. Dağ kanunlarının Başkentin göbeğinde bile hakim olabileceğini kim düşünebilirdi? Fakat işte, tanınmış gazetecilerden biri, Başkentin göbeğinde, sorumluların gözleri önünde, güpegündüz, en kalabalık caddelerden bağırtıla bağırtıla kaçırılmış ve feci şekilde dövülmüştü. Bu tip olaylar sadece İttihat ve Terakki devrinde görülmüş, DP İktidarı dahi en azılı devrinde gazeteci kaçırtıp dövdürmeye cesaret edememişti. DP daha âdi tertiplerle yetinmiş, kızdığı gazetecilerin başına, bir takım kopuklar vasıtasıyla, karanlık yollarda yumruklar indirtmişti.

Olayı öğrenen herkesin kanaati şudur: Türkiyede yeni bir devir başlamak üzeredir ve bu, çok tehlikeli bir devir olacaktır. Soysal olayı ile tehlike çanları çalmağa başlamıştır. Bu çanların kimin için çaldığını, yakın geçmişte olup-bitenleri az-çok bilenler tahmin etmektedirler.

Çok sayıda derneğin yayınladığı bildirilerin ve verilen bir o kadar demecin özeti budur. Eşkiya, ferman üzere düze inmiş ve sirke ağır ağır küpünü zedelemeğe başlamıştır.

İnönünün belirgin özelliği, az, fakat öz konuşan bir insan oluşudur. Soysal olayı ile ilgili şu sözleri, gören bütün gözleri faltaşı gibi açtı:

"Sayın İlhami Soysal,

Uğradığınız saldırıdan çok acı duydum. Doğru yol mücadelesinde daima başarı kazanacağınızdan emin olunuz. Olayın memleket ölçüsünde özel bir önemi vardır. Tarihte gazeteciye sokakta tecavüz büyük felâket devirlerinin başlangıcı olmuştur. Böyle bir işaretle karşılaşmış olmamızdan ciddi olarak endişe duymaktayım."

Bu korkunç olayla Türkiye yerin-

den oynar ve herkes bundan böyle mal ve can emniyeti bakımından şahsen alabileceği tedbirleri düşünürken, Hükümet ve Polisin takındığı tavır, gerçekten umut kırıcıydı. Olayı "Ege taarruzu" hazırlığı sırasında haber alan Başbakan Demirel ve kadim dostu Faruk Sükan, meseleyi sadece birer beylik sözle karşıladılar. İkisi de çok üzülmüş ve mütecavizlerin bulunması için ilgililere gerekli emirleri vermişlerdi! Bütün iş bununla bitiyor ve olayın en yakın takipçisi olması gereken İçişleri Bakanı Sükan, her türlü itham ve yoruma kulakları tıkalı, yüzünde hep ayni gülücük, İzmirde Zeki Müreni dinliyor, bir yandan da yanıbaşındaki "Beyfendi"nin kulağına birşeyler fısıldıyordu. Tabii onların bu tutumu kimsenin gözünden kaçmadı ve her geçen gün tahminler yerini, kanaatlere terketmeye başladı. Bir süre önce, solcuları toplayacağız diye Muhalefete cihad açmayı düşünen ve hazırladığı teklifi Milli Güvenlik Kuruluna getiren Hükümetin, generallerden "Bizi bu kirli işlere karıştırmayın" cevabını aldığını pek çok kimse biliyordu. İlhami Soysal da muhalif ve sol eğilimli bir gazeteciydi ve özellikle Bay Olay ile kadim dostu Sükanı fena halde hırpalıyordu. Mesnetsiz yazmayacak kadar da tecrübesi bulunan bu gazeteciyi susturmanın bir çaresine bakılmalıydı.

Bu arada Hükümetten sadece Devlet Bakanı Cihat Bilgehanın sesi duyuldu. Uzun bir açıklama yapan Bilgehan, durumu Millî Emniyete ve Siyasî Polise sorduğunu, onlardan, bu işle ilişkileri bulunmadığına dair teminat aldığını belirtiyordu. Burada dikkati çeken bir husus vardı: Bilgehan derin bir soruşturma yapmamış, ancak bu teşkilâtlardan kimlere sorduğu bilinmeyen sorusuna aldığı cevapla yetinmişti.

Tavşanla tazı hikâyesi!

Polise gelince, onun tutumu da Hükümetinkinden farksızdır. Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakiboğlu, olaydan iki saat kadar sonra kendisiyle konuşan gazetecilere, önce hiçbir şeyden haberi olmadığını söylemiş, tam o sırada yaptığı bir telefon konuşmasından sonra ise, gazetecilerin kendisinin durumu bildiğini anlamaları üzerine, mütebessim ve esrarengiz bir yüzle, olayı haber aldığını itiraf zorunda kalmıştır. Olayı en yakından



Soysalın kanlar içindeki başı

1966 Türkiyesi!

izlemeleri gereken Ankara Valisiyle Emniyet Müdürünün tutumlarında da aynı gariplik dikkati çekmiştir. Kesinlikle söylenebilir ki Polis, olayı, vukuundan çok kısa bir süre sonra öğrenmiş, fakat her ne sebeptense harekete geçmemiş veya geçirilmemiştir. Harekete geçtikten sonraki çalışmaları ise çocukları dahi güldürecek şekilde basit ve acemice olmuştur.

Fermanlıların takibinde bu derece yavaş ve acemice bir çalışma yapan Polisin bir başka yönden ne derece "hızlı" olduğu, olay akşamı anlaşıldı. Akşam Gazetesi bürosunun bulunduğu Emek İşhanı derhal sivil polisler tarafından kordon altına alındı ve giriş - çıkışlar kontrol edilmeğe başlandı. Bu sırada cereyan eden bir olay ise Ankarada günün esprisi oldu: Akşam Gazetesinin ondört yaşındaki odacısı Ali, gazetelere dağıtması için bürodan kendisine verilen bir demeçle işhanından çıkınca, iki kişiyle karşılaştı. Bunlar, Tercüman Gazetesinden olduklarını söyleyerek elindeki kâğıtları istediler. Ali adamları tanımadığı için şaşırdı ve kâğıtları vermedi. Bunun üzerine zehir hafiye tipli birisi cebinden kartını çıkartıp gösterdi ve "Bak aslanım, ben polisim. Ver şunları" dedi. Cin gibi bir çocuk olan Ali bu numarayı da yutmadı ve kâğıtları bağrına basarak doğruca büroya koşup, durumu bildirdi. Bunun üzerine gazeteciler Aliye takılmağa başladılar. Ona, kartlarını çıkartır gibi yaparak "Ali, iflâhını keseriz! O kâğıtlar neydi, nereye götürüyordun?" dediklerinde, Ali onlara şu cevaı veriyordu:

"— Nah polissiniz! Polisseniz, önce İlhami ağabeyi dövenleri bulun.."

Alinin elindeki kâğıtları almak için polis olduklarını kasıla kasıla söyleyenler, Soysala gösterilmek üzere bir takım otomobiller getiriyorlardı ki, bunların verilen tarifle hiç bir ilgisi yoktu. Bunun üzerine gençler de aramaya katılmağa karar verdiler. Bir basın toplantısı yapan T.M.T.F. Genel Sekreteri Orhan Kayıhan, ekipler halinde aramaya çıkacaklarını ve gazetecileri korumaya hazır olduklarını açıkladı.

Zaten Polis de işin içinden çıkamıyacağını anlamış ve biraz da garip şekilde halktan, gazetecilerden, gençlerden yardım istemişti. Bütün bunlara rağmen, şu satırların yazıldığı âna kadar bir sonuç alınamamıştır.

Bu arada gerek Polise, gerekse Akşam Gazetesinin Ankara bürosuna çeşitli ihbarlar yapılmaktadır. Bir polis memuru, olay günü, İstanbul Emniyetinden Bekir Poyraz adındaki bir polisi, AP'nin yumrukçusu Hamido ile birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü önünde gördüğünü söylemiştir. Polise başvuran ve ismi açıklanmayan bir vatandaşça, tarife uygun Buick marka otomobilini emanet ettiği Yaşar adındaki şoförün dört gündenberi otomobille birlikte ortadan kaybolduğunu bildirmiştir. Polisin bu ihbarları gereği gibi değerlendirdiğine de kimse inanmamaktadır. Zorbaların hâlâ yakalanmamış olması, ihbarların sayısını artırmakta ve herkes aklına geleni polise iletmektedir.

Yapılan yorum ve tahminler çok değişiktir. Bazı kimseler, bu işin ancak, Hükümetçe korunan bir sivil yeraltı teşkilâtı tarafından yapılabileceğini iddia ederlerken, bazı çevreler de Millî Emniyet ve Siyasî Polis üzerinde durmaktadırlar. Hâkim kanaat, saldırganların bu işi çok iyi bildikleri ve böylesi işler için yetiştirilmiş oldukları şeklindedir. Bir otomobil içinde öylesine mahirane adam dövmek herkesin becerebileceği bir marifet değildir. Olayın bir plân uygulaması olduğu ve Soysalla birlikte daha bazı kimselerin aynı çevrelerce takip e-

dildiği de söylenmektedir. Bir ihbara göre, Soysalın evi, olaydan önce bir hafta boyunca devamlı surette gözlenmiş ve gerekli hususlar tesbit edilmiştir. Bir yazar, aynı otomobilin kendisini de takip ettiğini yazmıştır. Bu yazara göre, Emniyet Genel Müdürlüğü kadrosunda yüksek dereceli bir memurun bu olayda mutlaka parmağı vardır ve tertip, bu şahsın âmiri olan kimseyle birlikte hazırlanmıştır.

Millî Emniyetten hiç ses çıkmamaktadır.

Gerici bir yeraltı teşkilâtının da bunda parmağı olabileceği şeklinde tahminler öne sürülmektedir. Ancak, gericilerin böyle bir gangsterliğe heveslenemiyecek kadar korkak oldukları da söylentilere eklenmektedir.

Derginin baskıya hazırlandığı saatlerde, tariflere uyan 06 DU 816 plâka numaralı bir otomobilin Çatalcanın Gökçeli köyü yakınlarında yakalandığı öğrenildi. Otomobilin içinde bulunan Ziya Celâsun ve Behiç Yücel adındaki şahıslar polis tarafından İstanbula getirildiler. Bunlar, olayla hiç bir ilgileri bulunmadığını söylüyorlardı.

Ertesi günkü gazetelerde resimleri çıkan bu şahısları Soysal tanımadığını bildirdi. Sadece, iri-yarı, siyah kazaklı Behiç Yücelin, kendisine pek de yabancı gelmediğini ifade etti. Bu iki kişi ve otomobil, muhtemelen bugünlerde Ankaraya getirilerek Soysala gösterilecektir.

Huzur içinde bir memleket

Hükümetin ve Polisin bu esrarengiz ve çeşitli yorumlara yol açan tutumuna paralel olarak AP'li gazetelerde yazılan bazı yazılar da olay kadar iğrençtir. Beslemeler, bir takım Yassıada artıklarına yazdırdıkları yazılarda önce Orduyu hedef aldılar. Soysalın, bu işi Ordudan bazı şahısların yaptığını söylediğini ısrarla iddia ediyor ve bunu yaymaya çalışıyorlardı. Fakat Soysal, olayın hemen ertesi günü bunu yalanlayınca ve Orduya olan güvenini belirtince, tertip fiyasko verdi ve merhamet artıkları başka numaraların peşine düştüler. Bazıları, olayı Soysalın bir tertibi şeklinde vermeğe çalıştılar. AP'nin allahlık milletvekili Osman Yüksel Serdengeçti bunun bir başlangıç olduğunu ve devam edeceğini belirtmekten çekinmedi. Bazıları ise olayda kadın parmağı bulunduğunu yayma hevesine kapıldılar. Hattâ kumardan medet umdular. Oysa, Soysalı yakından tanıyanlar çok iyi bilirler ki, onun ne kumarla, ne de kadınla bir alışverişi vardır. Soysal mazbut bir aile reisidir.

İşin en gülünç yanı, Polisin bu oyunları ciddiye alması ve olayı bu yönden de incelemeye girişmesidir. Halbuki bütün bunların bir şaşırtma ve olayın yönünü değiştirme taktiği olduğu gün gibi ortadadır.

Soruşturmanın uzaması, her geçen gün Hükümeti biraz daha müşkül durumda bırakacaktır. Bütün rahat görünme çabalarına rağmen Hükümet sorumluları da bunun farkındadırlar ve bu işin içinden nasıl sıyrılabileceklerini düşünmektedirler. Olayın, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunçun Türkiyenin bir demokrasi çıkmazı içinde bulunduğunu söylediği, Yargıtay Başkanı İmran Öktemin hızla gelişen gerici akımlara dikkatleri çektiği günlere rastlaması, ayrıca mânidardır. Soysal olayı, bu ikazların da sağlam delilidir. Soysal olayından bir gün sonra İzmirde "Türkiyenin huzur içinde bulunduğunu" söyleyen ve Zeki Mürenli konserlerde objektiflere kahkahalı pozlar veren Bay Olayın durumu ise tatlı tebessümlere yol açtı.

Şu günlerde kamuoyuna hakim tek düşünce şudur: Johnson ve Tural Mektupları olaylarından, Meclis baskını skandalından ve casusluk raporu marifetinden sonra cereyan eden bu olaydan Hükümet kendini temize çıkartmak zorundadır. İp, yeteri kadar incelmiştir. İpin kopuşunun nelere mal olacağını anlamak için kâhin olmağa lüzum yoktur. Eğer bu bir yıldırma, sindirme taktiği olarak uygulanıyorsa, bundan fayda sağlanamıyacağının bilinmesi gerekir. Devrimci cephe, bütün organlarıyla harekete geçmiş ve salvolar Hükümete göz açtırtmayacak kadar sıklaşmıştır. Pek çok yazar, Soysal öldürülmüş olsaydı bile gönüllü olarak sıraya dizilebileceklerini ve o yaralı olduğu için nöbeti devraldıklarını açıklamaktan çekinmemişlerdir.



Soysal, dövüldükten sonra
Fikir ve yumruk

Bu yolun yolcuları

Ayrıca bu, denenmemiş bir yol da değildir. İttihat ve Terakkinin despot ikilisi Talât ve Enver Paşalar, muhalifleri olan gazetecileri susturmak için aynı yola başvurmuşlardır. Sadayı Millet gazetesi Başyazarı Ahmet Samim 26 Mayıs 1910 yılında Bahçekapı semtinde, Abdülkadir adındaki birisi tarafından vurulmuştur. Abdülkadir, o sıralarda Ankara Valiliği de yapmış ve sonra Atatürke suikastten İstiklâl Mahkemesi tarafından idama mahkûm edilmiştir.

İttihat ve Terakkinin bir başka kurbanı, Hasan Fehmidir. 1909 yılında Galata Köprüsü üzerinde vurulan Serbestî Gazetesi başyazarının kaatilinin Mustafa Nesip adında bir İttihatçı olduğu sonradan tesbit edilmiştir.

Üçüncü kurban, Zeki Beydir. Şehrar Gazetesi yazarı olan Zeki Beyin de İttihatçılar tarafından öldürüldüğü sabittir.

Cumhuriyet devrinde ise bu tip olaylar DP İktidarı zamanında görülmüştür. Her ne pahasına olursa olsun iktidarda kalmak isteyen bir kadro, İttihatçıların hatasına düşmüş ve aynı âkıbete uğramıştır. Bu yüzden, İsmet İnönünün Soysala çektiği telgrafta kullandığı sözler üzerinde uzun uzun düşünmemek imkânsızdır. Bunu özellikle bugünkü İktidar sahiplerinin yapması kendi faydalarına olacaktır.

Soysal olayını susarak geçiştirmeğe veya değişik kalıplara dökerek kamuoyuna vermeğe ve böylece onu yanıltmağa çalışan gerici basın, zararı kendisine dokunacak bir oyunun içindedir. Yalan yalanla ayakta durabileceği gibi, baskı

da ancak baskıyla sürdürülebilir. Fakat, nereye kadar? Basireti bağlananların bunu görmesine ne yazık ki imkân yoktur. Türkiye çapındaki her olaya "basit bir zabıta vâkası" teşhisini kondurmayı iktidarda kalmanın teminatı olarak görenler, yanıldıklarını anlamakta gecikmiyeceklerdir.

Soysal olayının faillerinin tez günde ortaya çıkarılması, AP İktidarı için, itibar sağlayıcı, halka güven verici bir icraat niteliği taşıyacaktır.

Adalet

İhtar ve ötesi

(Kapaktaki Hedef)

Ak saçlı, ağır başlı, ciddi giyimli adamların gözleri sevgi ve sempati ile ışıldadı. Başkan toplantı salonuna girmişti. Perdelerde, masalarda, sandalyelerde ve hattâ öksürüklerde, yıllanmış âdet ve teamüllerin etkisi yaşanılan bu toplantı salonunda o gün, alışılmamış bir heyecan ve merak, belli belirsiz de olsa, kendini hissettiriyordu. Bütün bu heyecan ve merakın hedefi ise mütevazi tavırlı, kısa kesilmiş beyaz saçlı hukukçuydu: Yargıtay Başkanı İmran Öktem.

Salondaki kıpırtının tamamen farkında olan Başkan, merak ve heyecan konusu mesele hakkında konuşmağa niyetli olmadığını tavırlarıyla belli edince, Yargıtay Genel Kurulunun görüşmeleri normal gündem üzerinde başladı. Gündemde seçim vardı.

Yargıtayın çatısı altında yıllardır sükûnet ve ciddiyetle çalışan bu hukuk otoritelerinin, o binaya yabancı gelen bir ruh haliyle katıldıkları toplantı, bu haftanın başında Pazartesi günü saat 15'te yapıldı. Adlî yılın açılışında yaptığı konuşma ile Türkiyede bütün nazarları kendisi ve temsil ettiği müessese üzerinde toplayan İmran Öktem, toplantının belki de en sâkin adamıydı. Sanki, Türkiyenin içine girdiği bu kritik dönemde o tarihî ihtarı yapan kendisi değildi ve sanki Devrim aleyhtarı bütün basın ve politika erbabı son bir haftadır cadı kazanını kendisi için kaynatmamışlardı.

Başkanın sükûneti yavaş yavaş üyeleri de sardı ve gündemdeki işler tamamlandı. Toplantı sona erdiğinde, heyecanını ve üzüntüsünü



Adlî yılın açılış töreninde Sunay ve Demirel

Sese dikkat!

hâlâ yenememiş olan bir üye, Başkanın yanına yaklaştı ve gerici basının Yargıtaya ve Başkanına hayasız ve ölçüsüz bir saldırı kampanyası haline getirdiği sistemli neşriyat için ne yapılacağını sordu. İmran Öktem,

"— Heyet olarak bir karar vermeye lüzum yok. Ben dâva açacağım" cedi.

Saat 17'ye gelmişti. Bu sırada bir Cumhurbaşkanlığı yâveri Başkanın odasında bekliyordu. Öktem ve yâver az sonra Çankayanın yolundaydılar. Cumhurbaşkanı, Yargıtay Başkanını dâvet etmişti. Görüşmeden birkaç saat sonra Başkentte dolaşan haber şuydu: Cumhurbaşkanı, Yargıtay Başkanını konuşması için tebrik etmişti.

Aynı gün gazetelerde VII. Kolordu Komutanı Korgeneral Faruk Güventürkün şu telgrafı yayınlandı:

"Konuşmanız, yıllardanberi yılmadan mücadelesini yaptığım bir dâvayı kahramanca ortaya koymuş ve aziz Atatürkümüzün ruhunu mesut ettiği gibi, onun yolunda bütün idealist aydınları da huzura, saadete kavuşturmuştur. En derin saygılarımı, hudutsuz sevgilerimi, engin bağlılıklarımı arz ederim. Çok muhterem idealist Başkanım."

Devrim aleyhtarlarının 1 numaralı boy hedefi kabul ederek bütün silâhlarını doğrulttukları İmran Öktemi, gerçek devrimciler ve atatürkçüler bir bayrak olarak yükseklere kaldırıyorlardı. Davranış öyle bir davranıştı ki, Devrim aleyhtarlarını, hilâfet taraftarlarını maskelerini atmaya zorlamış, devrimler için mücadeleye kararlı ülkücülerin ise rehavetten kurtulup, Türkiyenin girdiği kritik devreyi farketmelerini sağlamıştı.

Tarihî konuşma

Hukuk Fakültesinin konferans salonu, geçtiğimiz hafta Salı günü hıncahınç dolmuştu. Sanki gaipten bir ses, o gün o töreni izlerlerse önemli, çok önemli bir olaya şahit olacaklarını o kalabalığı teşkil edenlere ayrı ayrı haber vermişti. Salon öylesine kalabalıktı ki, biraz geç gelen İçişleri Bakanı Faruk Sükan ile Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürk ayakta kaldılar. Sükan iki kişinin arasına sıkıştı, sandalye beklemeyi tercih eden Öztürk ise epey ayakta kaldı. Yargıtay Başkanı İmran Öktemi, adalet yılını açış konuşmasını yapmak üzere kürsüye giderken, AP Hükümetinin Bakanları dahil, bütün salon alkışladı. Öktem, konuşmasının ilk kısmını Adliyenin ihtiyaçlarına ve geçen yıl yapılan çalışmalara ayırmıştı. Sâkin bir tavırla konuşuyordu. Bu arada, Yargıtayın geçen çalışma devresinde aldığı 8 içtihadı birleştirme kararını izah etti, sonra,

"— Ceza Genel Kurulunun bir kararını ehemmiyetine binaen yük-

şek huzurlarınıza arzetmekten kendimi alamadım" dedi.

Başkanın neden bahsedeceğini derhal anlayan Yargıtay üyeleri dikkatle yerlerinde doğruldular. Konuşmanın önemli kısmı başlamıştı. İmran Öktem, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20 Eylül 1965 tarihli kararını özetle nakletti. Bu karara göre, nurculuğa ait kitapları muhtelif şahıslara okumak veya vermek ve bu suretle nurculuk propagandası yapmak Türk Ceza Kanununun 163. maddesindeki suçu teşkil ediyordu. Öktem, kararı ve gerekçeyi özetle nakletmeden önce şöyle dedi:

"— Ceza Genel Kurulu kararına katılan yüksek ve muhterem hâkimlerin hepsi ceza hukuku sahasında temayüz etmiş, islâm dininin iman ve itikat ve ibadetle ilgili temel ve özelliklerini gayet iyi bilen, Anayasanın ve özel kanunların sağladığı vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine saygılı, samimi kimselerdir.."

Salondakilerin çoğu, konuya böyle bir girizgâh yapılmasının nedenini anlıyamadı. Oysa, sebep basitti: Söz konusu Ceza Genel Kurulu kararı açıklandığında gerici çevreler karara ve Yargıtaya karşı bugünküne benzer bir kampanya açmışlar, Başgilin demeçleriyle, Abdurrahman Şeref Lâçın tefrikalarıyla türk hâkimlerini tereddüde ve bu kararı uygulamamağa sevketmeye çalışmışlardı. Bu arada, karara imza atan hâkimlere bol miktarda hakaret edilmişti. Bunun üzerine, Ceza Genel Kurulu adına, İmran Öktemin imzasıyla, bu saldırı kampanyasında başı çeken Yeni İstanbul ve Abdurrahman Şeref Lâç aleyhine dâva açılmıştı. O zaman Yargıtay Başkanı, dâvanın affa girmesi ihtimalini hatırlatan Ceza Genel Kurulu üyelerine şu teminatı vermişti:

"— Affa girse dahi, ben, Yargıtay Başkanı olarak, yapacağım konuşmada sizin kararınızı değerlendireceğim.."

İmran Öktem, görev saydığı işi yapıyordu. Saldırı kampanyası ile yıpratılmağa çalışılan arkadaşlarını ve onların son derece önemli bir kararlarını savunuyor ve tereddütleri dağıtıyordu.

Bursa Nutku

Öktem, Saidi Nursinin gerçek kimliğini ve nurculuğun mahiyetini ortaya koyarken salonda bir heyecan havası esmeye başlamıştı. Yargıtay Başkanının kesin, net ve kaçamaksız sözleri sık sık alkışlarla kesiliyordu. Öktem kararı özetledikten sonra, yargı organlarının zirvesindeki adam olarak, salondaki gençlere, Hükümet üyelerine, Cumhurbaşkanına ve bütün memlekete mesajını sundu: Gerici akımlar, ne yazık ki Atatürkün ölümünden 30 yıl sonra yine büyük bir tehlike halini almıştı. Saf ve temiz vatandaşlar din ve şeriat entrikacılarının oyunlarına âlet edilmek isteniyordu. Millî bütünlüğümüz dahi bu cereyanlarla tehdit edilmekteydi. Körüklenen ikilik, cehalet, komünizm için dahi bir vasat teşkil edebilirdi. Dindar görünmek, komünizm için

Erkekçe!

Bugün Türkiyede komünist de vardır, komünist faaliyeti de vardır, Türkiye üzerinde komünist emelleri de vardır. Türkiye dışındaki uydurma Türkiye Komünist Partisinin Türkiye içinde elleri bulunduğundan da şüphe etmemek lâzımdır.

Fakat bu, bugün Türkiyede en vahim tehlikeyi teşkil eden ümmetçilik cereyanından, nurculuk propagandasından, Cumhuriyeti bir İslâm Cumhuriyeti haline getirip halifeliği ihya etmek çabasından bahsedilirken niçin mutlaka zikredilsin ve bir nevi denge kurulduğu hissinin yaratılmasına gidilsin?

Yargıtay Başkanı İmran Öktem belki ilk defa bu sahtekârlığa iltifat etmemiş, sağın tehlikesini belirtirken "rüşvet-i kelâm" olarak komünistlere de çatmaya kalkışmamıştır. Bir sol tehlikenin bulunması elbette ki sağda gelişen, hem de fütursuzca -daha doğrusu İktidarın müsamahası, bazen desteğiyle- gelişen, gittikçe yayılan akımların hoş karşılanmasını gerektirmez. Şu anda Türkiyede belki küçük, pek küçük yarı aydın zümreler, fazla ateşli genç kafalar komünizmi ilericilikle karıştırdıklarından hatalı fikirler edinmektedirler. Ama, Yargıtay Başkanı doğru olarak belirtmiştir ki dinî hislerin istismarıyla ümmetçiliğe, hurafeciliğe, hilâfet taraftarlığına, nurculuğa itilen kütleler inanılmaz ölçüde geniştir ve bu kütlelerin bundan kurtarılması lâzımdır. Türkiye bugüne kadar bir tek defa bile komünistlerin açık darbe teşebbüsüyle, hattâ mâna ifade eden sokak karışıklığıyla karşılaşmamıştır. Buna mukabil 31 Martın felsefesi kaç kereler bu memlekette, şansını sokakta denemeye kalkışmış ve Allahtan, her seferinde perişan edilebilmiştir. Türkiyede kanlı ayaklanmalar veya tertipler hep sağdan gelmiştir.

Ne var ki ümmetçi, bunun aksinin propagandasını yapmaktadır. Onun nazarında Türkiyenin bugünkü nizamına yardım eden her hareket, tâ Tanzimattan 27 Mayısa kadar, hep komünistlerin, masonların, siyonistlerin eseridir ve şimdi, A.P. İktidarı sayesinde gelişen yeni, müslüman hisler ve cereyanlarla her şeyi tersine çevirmek fırsatı ortaya çıkmıştır. Ümmetçiler, bu fırsattan faydalanmanın telâşı ve gayreti içindedirler. Düşünmek lâzımdır ki bir türk gazetesi, Suudî Arabistan Kralı İstanbula geldiğinde, manşetine şu ibareyi çıkarmak cüretini kendinde bulabilmiştir: "Müslüman Hükümdar müslüman İstanbula geldi - Hazreti Muhammedin en güzel emir için adadığı topraklarda kardeşçe kucaklaşma oldu". Şüphesiz ki "en güzel emir" Medenî Kanunu koyan, lâikliği kabul eden, Halifeyi yurdun dışına süren Atatürk değil, "En mükemmel anayasa Kurandır. Kuran varken kimsenin başka anayasaya ihtiyacı yoktur" diyen ve resmî belgelere "bismillâhirahmanirrahim" diye başlayan Kral Faysaldır.

Böyle bir durumda hâlâ "Sağda irtica tehlikesi var ama, solda da komünistlik tehlikesi var. Neden Yargıtay Başkanı birinden bahsetti de ötekinden bahsetmedi?" diye devekuşluğu yapmak, yanmakta olan bir eve "belki bunun temeli de sağlam değildir, yıkılır" diye su sıktırmamaya kalkışmaktan farksızdır.

Bravo İmran Ökteme ki, bu sahtekârlığı cesaretle bir kenara itiverdi.



Yargıtay Başkanı Oktem konuşuyor
Gerçek atatürkçünün sesi

bir korunma olamazdı.

Devrim aleyhtarı cereyanların, geri akımların yarattığı tehlikeyi böylece belirten Öktem, sonra gözlerini gençler üzerinde gezdirdi ve gitgide heyecanlanan bir sesle Atatürkün Bursa Nutkunu okudu. Cumhuriyete, rejime ve devrimlere tehlike yöneldiği günlerin âmentüsü olan Bursa Nutku Yargıtay Başkanı tarafından okunmaya başlanınca, heyecan son haddini buldu. Öktem,

"— ..ve kendisi eserini koruyacaktır. Polis gelecektir, asıl suçluları bırakıp suçlu diye onu yakalıyacaktır. Genç, polis henüz inkılâp ve cumhuriyetin polisi değildir diye düşünecek, fakat asla yalvarmayacaktır" derken alkışlar salonu çınlatıyordu.

Konuşmayı ve özellikle bu son kısımları Cumhurbaşkanı Sunay büyük bir dikkatle, parmağını yanağına dayayarak dinledi. Doğu gezisinden sonra yaptığı radyo konuşmasında kendisinin de temas ettiği bu gericilik tehlikesini, doğrusu ya, İmran Öktem pek güzel ortaya koyuyordu. Sunay sık sık, alkışlara katıldı.

Sunayın yanında bulunan Demirelin oturuşuna ve yüzündeki ifadeye dikkat edenler,

"— Sanki kös dinliyor" dediler. Başbakan alkışlara katılmadı!

Adalet Bakanı Dinçerin yüzündeki ifade ise bir âlemdi. Dudaklar, azar işitmiş çocuğunki gibi sarkmış, yanaklarına somurtkan bir ifade oturmuş, gözlerine huysuz ve suçlu bir ifade yerleşmişti. Elleri, damarları şişecek derecede birbirine kenetlenmişti.

Faruk Sükan hiç alkışlamıyor ve bermûtad gülüyordu. Bu tebessüm, Oktem Bursa Nutkunu okumaya başlayınca sertleşti ve bıçak gibi oldu.

Amma da nurcu varmış!

Hukukun yalnız statükoyu değil, devrimleri de korumaya gücünün yeteceğini son derecede cesur bir jestle ispat eden İmran Öktem derhal, ilerici basının ve gençliğin sevgilisi haline geldi. Ama gerici basın da barut fıçısı gibi patladı. Hücumlar gündengüne ağırlaşarak Öktemе yöneldi. İlk gün ve ertesi gün, daha ziyade, Başkanın niçin komünizmden az bahsettiğine ve durup dururken neden Bursa Nutkunu okuduğuna tutuldular. Zafer Gazetesi, Perşembe günü manşete yerleştirdiği başmakalesinde, Öktemin Bursa Nutkunu neden okuduğunu anlamadığını iddia ederek soruyordu: "Sayın Öktemin bu sözleri şimdi nakletmesinin mânası nedir? Polis, jandarma ve asker vazifesini yapmamakta mıdır?"

Cevap, bu gazetenin bayilerde satılmaya başladığı anlarda, Emniyet Genel Müdürlüğünün, Jandarma Genel Komutanlığının, İçişleri Bakanlığının ve TBMM'nin önünde gazeteci İlhami Soysalın kafasına indirilen tabanca kabzası tarafından pek büyük bir belâgatle verildi! Sanki Öktеminki bir kehanetti.

Faysalın gelişinde yürütülen görülmemiş propaganda kampanyası ile foyası ve yönü bir miktar ortaya çıkmış olan gerici basın ve hilâfet özlemi çeken kalemler, nurculuğun mahkûmiyetinin bir defa daha açıklanması ve Bursa Nutkunun okunmasıyla nasırına basılmış adamın tepkisini gösterdiler. Osman Yükseller, Tekin Ererler, Ahmet Kabaklılar, Kadircan Kaflılar, Ergun Gözeler, Orhan Seyfiler, Necip Fazıllar, Mümtaz Faikler, Bedii Faikler... yaygarayı bastılar. İlk günler şikâyetleri şunlardı: Niçin komünizmden bahsetmedi? Niçin Bursa Nutkunu okudu? Niçin "aynen İnönü gibi" nurculuk tehlikesinden dem vurdu?

Oysa Öktem, konuşmasında komünizmden bahsetmiş, nasıl bir ortamın komünizme gel diyeceğini pek güzel anlatmıştı. Üstelik, geçen yıl Başkan Vekili olarak yaptığı konuşmada da aşırı sol akımların yarattı-

Kulağa Küpe...

Keramet buyurdunuz!

Şu Süleyman Demirele nasıl bayılmazsınız? Bakınız, Egede ne diyor: "Büyük türk milleti daima, yaptığının daha iyisini yapabilir!"

Aman, inşallah, inşallah! Demek, "Süleyman Demirel, Başbakan! Pes vallahi.." diye ümitsizliğe düşmemek lâzım.

ğı tehlikeyi belirtmişti. Öktemin nurculuk konusunda "İnönü ağzını kullanarak bir siyasî partiyi tutması" ise hafif bir iddiadan ibaretti. Bir kere, daha birkaç gün önce, AP'nin, Diyanet İşlerinden sorumlu Devlet Bakanı Refet Sezgin de Konyada, nurculuğun zararlı ve "suç" olduğunu, çok gecikerek de olsa, söylemişti. Ama bizim gerici basından hiç bir kalem, Öktemi "Refet Sezgin ağzıyla" konuşmakla itham etmedi!

Bizimkilerin öfkesinin, Yargıtay Başkanının tarafsız davranmamış olması gibi bir sebepten doğmadığı hemen belli oldu. Necip Fazıl, "mâsum nurculuk kelebeği"ne hücum ettiği için Ökteme sitemde bulunurken, Ali Fuat Başgil, milletvekili dokunulmazlığının verdiği cesaretle "Bence nurculuk suç değildir" dedi! Nurculuğu "saf, kuvvetli bir islâmî iman ve ahlâk telkininden ibaret" diye tanımlıyan Başgile göre Saidi Nursî, "ülkesinde, tanınmış en büyük islâm âlimi ve mürşidi" idi.

Ökteme yöneltilen kampanya, açıktan açığa bir nurculuk propagandası halini almağa başlamıştı.

Beylerde salya bol

Dinî teşekküllerin bildirileri manşetlerde yayınlanıyor, hakaretlerin dozu gün geçtikçe artırılıyordu. Kadircan Kaflı, bir yazısında, milletvekili dokunulmazlığına sahip bulunduğu günlerin geride kaldığını unutarak, İmran Öktem için, "Adam o kadar sapıttı ki.." dedi. Zafer Gazetesi, Yargıtay Başkanının "zindanın demir parmaklıkları arasına konulmasını" teklif ederken, Osman Yüksel, "İnsan zirvede olursa zırvalarmış" diyordu. Tercüman, 10 Eylül tarihli sayısındaki haberde bir arabaşlık oyunu ile Ökteme "dejenere" demeyi ihmâl etmedi. Nurcuların gönüllü avukatlığını yapan ve bu yüzden AP'ye alındığı anlaşılan Abdurrahman Şeref Lâç derhal bir önerge verdi, Öktemin istifasını istedi ve yaptığı basın toplantısında Öktem için "Peşini bırakmıyacağız" dedi. Gazeteciler, "Siyah bir Buick'le mi?" diye düşünmekten kendilerini alamadılar.

Bazıları da sertleşelim derken komikleştiler. AP'li Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Faruk Yücel, bir Hukuk öğrencisi olmanın verdiği büyük yetkiyle, Öktemin nurculuk hakkındaki açıklamalarının "bilimsel değeri olmadığını" söyledi.

Ahmet Kabaklı, soyadına yakışır fıraklı bir ifadeyle, Öktemin, konuşmasında, nurculuğu filân karıştırmaktansa, şöyle, güzelinden, adalet hakkında birkaç vecize söylemesinin daha doğru olacağını belirtti ve "onun yerine bâri biz söyleyelim" diyerek, şunu söyledi: "Adalet yurdun temelidir."

Bu kadar bilgi yine de Kabaklı için iyidir. Nihayet büyük bir yanlışlık yapmamış, "mülkün" diyeceği yerde, espri merakı yüzünden "yurdun" deyivermiştir.

kanunları ve Anayasayı çiğnemeden dokunma imkânı yoktu. Buna rağmen İktidar, bir şeyler yapmayı denedi. Adalet Bakanı Hasan Dinçer, bir takım yazışmalar yaptıktan sonra, gazetecilere,

"— Durum Yüksek Hâkimler Kuruluna sevkedildi" diye açıklama yaptı.

Oysa Yüksek Hâkimler Kurulunun yetkisi, değil Yargıtay Başkanı, bir Yargıtay üyesi hakkında dahi tahkikat açmaya yetmemektedir! Hukukçular, Yargıtay Başkanı hakkında sadece Anayasa Mahkemesinin işlem yapabileceğini ifade etmektedirler.

Hasan Dinçer Ankarada uğraşırken, Başbakan Demirel de İzmirde nutuk veriyor ve,

"— Şerefli türk hâkimlerinin, türk mahkemelerinin verdiği kararlar herkes için münakaşasız kabul olunmak mecburiyetindedir. Şerefli türk hâkiminin kararlarının münakaşa edilebileceğini ortaya atmak ve bunlara uyulmaması gerekebileceğini iddia etmek hakkın da,

Dikkat edilecek nokta

Türkiyede öyle makam sahipleri vardır ki bunlar, bir gerekme mevcutsa, görüşlerini umumi efkâra söylerler. Söyledikleri şahıslarını değil, işgal ettikleri makamı ilzam eder. Söylediklerinin ağırlığı da, zaten buradan gelir. Cumhurbaşkanı böyle bir makamın sahibidir. Genel Kurmay Başkanı da öyle.. Yargıtay Başkanı da.. Bu makamlar tarafsız, saygıdeğer makamlardır ve günlük polemiklerin üstünde tutulmaları icap eder.

Yargıtay Başkanı, tam gereken bir sırada ve hem söyleme yerini, hem söyleme tarzını mükemmel tesbit ederek Yargıtay, türk adaletinin bu en yüksek mercii adına Türkiyenin bir önemli meselesi hakkındaki görüşünü bildirmiştir. Bu, Başkanın üzerine bir yaylım ateşinin açılmasına vesile vermiştir. Eğer Başkan, en ufak bir mukabelede bulunursa derhal bir polemiğin taraflarından biri olur. Olur ve çok kaybeder. Hattâ Başkanın "İstifa edeceğim", "İstifa etmeyeceğim", "Dâva açacağım", "Dâva açmıyacağım" diye bir kaç kelimelik beyanlarda bulunmasına dahi lüzum yoktur. Yargıtay Başkanı konuşmuştur ve Yargıtayın tarafsız fikrini Türkiye, Türkiyedeki kuvvetler öğrenmiştir. Bu fikirleri, isteyenler, kendi aralarında tartışırlar. Başkana yakışan, tam bir sükûttur. Ona hücum edenler nasıl çıkıyorsa, onun davranışını övenler ve savunanlar da çıkmaktadır ve çıkacaktır.

Olimpus dağının tanrılarının, konuşmanın ölçüsünü kaçırdılar mı tanrılıklarına inananların adedinde büyük eksilmeler olduğunu son zamanların bazı olayları herkese göstermiş bulunmalıdır. Tanrılar, kendilerini bu tuzaklardan koruyacak kadar büyük olmalıdırlar.

Madde 39'u özleyenler

Nurcu basındaki bu kampanya, hakaretlerle beraber bir istek üzerinde de birleşiyordu: Tedbir alınması!.. Bu arada bol keseden haberler uçurmayı da ihmal etmiyorlardı. Meselâ, Adalet Bakanlığı tahkikat açmıştı, Öktem görevinden alınacaktı, vesaire gibi. Oysa köprülerin altından çok sular geçmiş, Menderesin, bir kalemde 16 Yargıtay üyesini meşhur 39. Maddeyle emekliye ayırdığı günler, darağaçlarının gerisinde kalmıştı. Şimdi Yargıtaya,

hukukun da, adaletin de, devletin de sonudur" diyordu.

Bu, Bursa Nutkunun sahibi Atatürke mi, yoksa Ceza Genel Kurulunun kararından önce nurcular hakkında verilen beraat kararlarının "kaziye-i muhkeme" sayılamıyacağını konuşmasında belirtmiş olan Yargıtay Başkanına mı cevaptı, anlaşılamadı. Bazı aşırı iyimserler de, "— Demirel, nurculuğun suç olmadığını söyleyen Başgile cevap verdi" dediler.

Sükûnet içinde mücadele

Aleyhindeki kampanya sürüp giderken, Öktem, sükûnet içinde görevine devam etmektedir. Zaten Öktemin hayatı sükûnet içinde, sıkı ve düzenli bir çalışmayla geçmiştir. Şimdi altmışüç yaşında olan Öktem, İstanbulda, tüccardan Süleyman Abdi beyin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Kabataş Lisesini, sonra İstanbul Hukuk Fakültesini bitirmiş, Sinop, Sarıkamış ve Uzunköprüde hâkimlik, sonra da Ankarada Asliye Hukuk hâkimliği ve Ticaret Mahkemesi Başkanlığı yapmıştır. 1946'da Yargıtay üyesi olan Öktem, daha sonra 7. Hukuk Dairesi Başkanlığına getirilmiş ve Yargıtay Başkanı seçilinceye kadar, on yıldan fazla bir süre bu görevde kalmıştır. Öktem, 7. Hukuk Dairesi Başkanı iken son derece ağır bir çalışma temposunu hiç aksatmadan devam ettirmiştir. Başkan olduğu halde birçok dosyanın raportörlüğünü bizzat kendisi yapmıştır. Geçen yıl, eski Başkan Recai Seçkin, rahatsızlığı sebebiyle izin alınca, Öktem, en kıdemli daire başkanı olması dolayısiyle, ona vekâlet etmiş, daha sonra da yapılan seçimde başkan olmuştur.

Öktem, geçen yıl Seçkine vekâlet ederken, adalet yılının açılışı münasebetiyle yaptığı konuşmada da cesur ve güzel bir jest yapmış, devrimleri ve 27 Mayıs Anayasasını kimsenin değiştiremiyeceğini söylemiştir.

Aşırı tevazuu yüzünden Öktem, arkadaşları üzerinde, bu derece başarılı bir başkan olabileceği intibaını yaratmamıştı. Bunda, şeker ve kalp hastası oluşunun bilinmesinin de rolü olsa gerektir. Nitekim, Ökteme başkan seçiminde oy vermeyen, fakat geçen hafta Hukuk Fakültesinde yapılan törenden sonra koşup, onu hararetle kucaklayan bir Yargıtay üyesi, AKİS'çiye şöyle dedi:

"— İmran Öktemin son derece önemli ve tarihî bir ihtarı yapması, bana, yanıldığımı gösterdi. O kadar mütevazi bir insandır ki... Hattâ ben, kendisine oy vermemiştim. Böyle kritik bir zamanda bu derece mütevazi ve kendi halinde bir insanın Yargıtay Başkanlığı yapamıyacağını düşünmüştüm. Görülüyor ki, büyük hata etmişim.."

Gerçekten, Öktem bu tevazuunu, AKİS'çi ile yaptığı kısa görüşmede de ortaya koymuştur. Resminin dergiye kapak olarak konulmak istenildiğini duyunca,

"— Müsaade buyrun, kapak yapmayın. Doğru olmaz, meseleyi zayıflatır. Bu, şahıs meselesi değildir. Siz resmimi koyarsanız, bir övünme, bir tefahur havası olur.." demiştir.

Öktem, AKİS'çiye biyografisini dahi vermek istememiş ve bu konudaki sorulara,

"— İstanbulda doğdum. İstanbul Hukukunu bitirdim. Türk vatandaşıyım"dan başka cevap vermemiştir.

Yakınları, Öktemin hayatının dosyalar ve kitaplar arasında geçtiğini söylemektedirler. Kafası gece gündüz, her an işiyle meşgul olduğu için, "yazıhanesini kafasında taşır" demektedirler.

Öktem evlidir. Biri mimar, diğeri hukukçu, iki kızı vardır.



İnönü çivileme yapıyor
Demir gibi!

İşte, 1966 yılında Atatürkün Bursa Nutkunu okuyarak Demirel İktidarına tarihî ihtarı çeken Yargıtay Başkanı, bu adamdır. Şimdi İktidarın başına Danıştaydan başka bir de Yargıtay çıkmıştır. Nitekim AP'li yazarlar derhal, Yargıtayın türk hukuku düzeni içinde vazgeçilemez önemini hafifletmenin yolunu aramaya başlamışlardır. Tekin Erer, 8 Eylül tarihli Son Havadiste, Danıştay gibi Yargıtayı da devreden çıkarmanın ilk tecrübelerine girişmiş ve, "..ve böyle bir Başkanın bulunduğu Yargıtayın bundan sonra vereceği kararlara kim inanır, kim itimad eder?" demiştir.

Mesele ciddidir. Bir adlî müesseseye karşı böyle bir kampanya görülmüş şey değildir. Bir Yargıtay üyesi, haftanın başında, bu konuda, AKİS'çiye,

"— Konuyu Anayasa meselesi haline getirmek istiyorlar. Ama muvaffak olamıyacaklardır" dedi.

Mesele gerçekten vahimdir. Kanun tanımıyan, şeriat taraftarı bir zihniyet, devrimci güçler ve bir Anayasa müessesesi ile göğüsgöğüse gelmiştir. İşin vehametini, burnu iyi koku alan Bedii Faik de hissetmiş olacak ki, ilk günler Öktem aleyhindeki kampanyaya katılmışken, Korgeneral Güventürkün Öktemе tebrik telgrafı çektiği gün, sütununda şunu yazmıştır: "Yargıtay Başkanının sağ gericiliği yerip, sol gericiliğe dokunmayışı ne kadar tuhafsa, onun davranışını nurculuğu pirüpak bir inanışmış gibi göstermenin bahanesi yapanların yaygaraları da o kadar gariptir!.."

Politikacılar

. . konuşmasa, bir türlü!

Bu haftanın başında, İstanbulda, Heybeliadadaki ana caddenin üzerinde bir evin alt kat odasında beyaz saçlı, güneşten yanmış, üzerinde sabahlığı bulunan bir adam elindeki gazeteyi bıraktı, gözlüklerini çıkardı, gülerek karısına :

"—Gördün mü hanım? Gönüllerinden geçeni yazmışlar..." dedi.

Vakit, sabahın erkence bir saatiydi. İsmet İnönü her zamanki gibi kalkmış, traş olmuş, yıkanmış, aşağıya kahvaltıya inmişti. Kızarmış ekmekle beyaz peynirini iştiha ile yer ve sıcak sütünü yudumlarken gazeteleri karıştırıyordu. Kendisi-

ni güldüren haber kendisinin rahatsızlığını bildiren haberdi. Gazete buna bir de delil veriyordu: İnönü o kadar hastaydı ki, bir parti toplantısına eşini göndermişti! Gazetenin "parti toplantısı" dediği, Cumartesi gecesi Adanın bir plâjında, CHP nin Kadınlar Kolu tarafından tertiplenmiş açık hava balosuydu. İnönü baloya gitmektense birikmiş yabancı gazete ve dergilerini okumayı tercih etmiş, eşi de, kendilerine misafir gelmiş üç küçük torunuyla birlikte bu "parti toplantısı" na katılmıştı.

İnönünün hastalığı haberleri, aslında, bir merakın neticesidir. CHP Genel Başkanı yaz başında gittiği İstanbulda hiç konuşmamış, çeşitli olayı sadece uzaktan izlemiş, bir demeç vermemiş, başkanlık ettiği Parti Meclisi toplantılarından başka bir siyasi toplantıya da katılmamıştı. Halbuki memlekette bir çok hadise olmuştu ve İktidar bir çok yeni beceriksizlik yapmış, Başbakan gene dünya kadar açık vermişti. İnönü bunlara hiç aldırmamış, istirahatini bozmamıştı. İnönüye hücumlar İnönüden cevap almamış, rakibinin hatalarından İnönü faydalanmamıştı. Halbuki memleketin nereye gittiği hususunda bir merak yayılmaya başlamıştı : Acaba İsmet Paşa ne düşünüyordu? Durumu nasıl görüyordu?

Hayır. Ne bir ses, ne bir nefes. Ne İktidarın işleri hakkında, ne CHP nin iç meseleleri hakkında.. Halbuki arada İnönüyü görenler, İnönünün bütün meselelerle ilgisini devam ettirdiğini, her şeyi takip ettiğini, evinde çeşitli kimseleri kabul edip onlarla görüştüğünü öğreniyor ve görüyorlardı.

İnönünün bu yazki büyük memnunluk sebebi, tam 32 gün denize girmiş olmasıdır. Bu günlerin her birinde altı ilâ on dakika arasında yüzmüştür. Heybeliadalı yüzme hocası Binbaşı İbrahim Sulu CHP Genel Başkanına, crawl yüzme stilini modernleştirmede biraz yardımcı olmuştur ama İsmet Paşa derslere son günlerde başladığından bunlara gelecek yıl devam etmek niyetindedir.

İnönü, 82. yaşını tamamlayacağı 24 Eylülü İstanbulda, Heybeliada da geçirecek ve Ekim başında Ankaraya dönecektir. CHP Genel Başkanı 24 Eylül 1884 doğumludur.

Yolsuzluklar

Yeni bir zenaat

AP Adana milletvekili Turhan Dilligil,

"— Ben de bu meselenin üzerindeyim" dedi.

Dilligilin de "üzerinde" olduğu mesele, PTT Genel Müdürlüğünün sorumluluğundaki 185 milyonluk telekomünikasyon ihalesi ve bu ihalede yapıldığı ileri sürülen yolsuzluklardı. Dilligil, çalışmasının hangi safhada olduğuna dair soruya şöyle cevap verdi:

"— Fazla kesin bir şey söyleyemiyeceğim. İddiaları tek tek inceliyorum. Bazıları gerçek çıkıyor, bazı ithamlar ise boş çıkıyor.."



Necmettin Özgür
"Aşağı tükürsen sakal.."

Dilligil, ihtiyat göstermekte haklıydı. Bu büyük ihale dolayısiyle Ankara ve İstanbul kulislerinde çarpışmaya başlıyan yabancı dev şirketler, kendilerine mahsus mücadele metodlarıyla ortalığı toza dumana boğmuşlardı. Karşılıklı ileri sürülen ithamların, hırsızlık ve rüşvet isnatlarının haddi hesabı yoktu. AKİS'çi,

"— Bu mesele de lokomotif ihalesine döneceğe benzer" dedi.

Dilligil bu tahmini derhal doğruladı ve tamamladı:

"— Asıl Meclis açılınca kıyamet kopacak. Hattâ bu meselenin lokomotif ihalesinden de büyük önem kazanacağını sanıyorum. Lokomotif meselesi partilerarası bir mahiyet kazanmıştı. Halbuki bunun mücadelesi bizim Grupun içinde olacak. Çeşitli görüşleri destekleyenler var. Fakat bizim Grupta ben ve benim gibi düşünen birkaç arkadaşımla beraber mücadele edeceğiz. Hem, sadece telekomünikasyon meselesi de değil, benim incelediğim iki mesele daha var. Biri çimento, biri de Sümerbank ile ilgili.."

Dilligil bu arada, Sanayi Bakanlığıyla ilgili bir yolsuzluk iddiasını incelemiş olduğunu, bunun da mücadelesini yapacağını ifade etti. Bu konuyu Dilligil bir süre önce basına da açıklamıştı. Sanayi Bakanı Mehmet Turgudu, patentsiz olarak torçelik imâl eden bir firmayı patent almış olan bir diğeri aleyhine himaye ederek, devleti 35-40 milyon lira zarara sokmakla itham etmişti. Mehmet Turgudun buna cevabı ise,

"— Dilligil de diğer firmanın işini takip ediyor!" şeklinde bir suçlama olmuştu.

İşler gerçekten kızışacağa benziyordu.

Dilligil ,Grupta mücadeleyi nasıl yapacağı hakkındaki soruyu şöyle cevaplandırdı:

"— Meseleleri sözlü sorularla Grupa getireceğiz. Bakan cevap verir veyahut vermez. O vakit vesikaları çıkarıp, çelişme olan noktaları ortaya koyacağız. Birkaç Bakan arkadaş bu meseleleri ya ciddiye almamışlar, ya ihmal etmişler, ya da etraflarındakilere inanarak hata yapmışlardır. Ama onların menfaat için hareket ettiklerini sanmıyorum.."

Dilligil, sözlerinin bu son kısmında oldukça ihtiyatlı bir dil kullanmıştı. Ama bu Bakanlar hakkındaki şüphelerinin ve düşüncelerinin çok daha sert olması muhtemeldir.

Ihtisaslaşma var

Meclis açıldığında özellikle AP Grupunda bazı büyük ihaleler ve yolsuzluk iddiaları üzerinde şiddetli fırtına kopacağını söyleyen sadece Dilligil değildir. Bu çeşit meseleleri gizlemeyen ve mücadele konusu yapmakta kararlı görünen iktidar partisi mensuplarının sayısı büyüktür. Yalnız, bu mücadelelere ve kulislere katılanların hepsinin bir yolsuzluğu meydana çıkararak, yasama görevi yapmak amacıyla hareket etmedikleri de muhakkak-

tır. Hattâ iktidar partisi Grupu içinde mesai sarfeden milletvekili ve senatörlerin çeşitli Bakanlıklar ve genel müdürlükler etrafında kümelendikleri ve ihtisas kazanmağa başladıkları anlaşılmaktadır. İktısat ve ticaret literatüründe çok geçen "grup" sözü, iktidar parlâmenterleri arasında bu anlamıyla kullanılmaya başlanmıştır. AP kulislerinde artık şu sözler çokça işitilmektedir:

"— Ticaret grupu bu işin üzerindeymiş."

"— Ya, Ulaştırma grupu?"

"— Zannedersem, onlar Sanayi grupu ile birlikte hareket edecekler..."

Kimin hangi grupa dahil olduğunu da AP'liler iyice bilmektedirler. Meselâ Safa Yalçuğun "Ulaştırma grupu"na dahil olduğu, Sinan Bosnanın Ticaret grupu mensuplarından sayıldığı ifade edilmektedir.

Grupların tokuşacağı mesele

İktidar partisi Grupu içinde başlayıp Meclise intikal deceği anlaşılan telekomünikasyon ihalesinin başlangıcı 1958 yıllarına kadar dayanmaktadır. Bu büyük ihale üzerinde 27 Mayıs öncesinde de firaklı menfaat mücadeleleri döndüğü ve gaga burunlu, kısa boylu bir DP Sanayi Bakanının bu işle hayli ilgilendiği, ilgisini şu son günlere kadar devam ettirdiği anlatılmaktadır. Mesele kesin şeklini 1963 yılında almış, kalkınma plânının uygulamaya geçilmesiyle birlikte Türkiyenin telekomünikasyon ihtiyacını Türkiyede yapılacak imalâtla karşılama faaliyetine geçilmiştir. Telefon, telefon santrali ve diğer malzemeyi yapacak bir tesis milyonlarca dolara mal olacağı için, dünyanın büyük firmaları işin peşine takılmışlardır. Mesele karıştıkça uzamış, uzadıkça karışmış ve bu arada PTT'nin başına Necmettin Özgür Genel Müdür olarak getirilmiştir. Devir ise Muhteşem Süleyman devridir. Bu arada Özgürün, ihaleye talip firmalardan Kanadalı Northern'i koruduğu, bazı başka politikacıların da aynı firma lehine entrikaya karıştıkları iddia edilmiştir. PTT yetkilileri, firmaların yaptıkları teklifleri incelemişler ve ilk tekliflere göre en pahalı görünen Canada Northern'i tercih etmişlerdir. Fakat PTT'de yapılan "teknik inceleme"de Kanada firmasının aslında en ucuz teklifi yaptığı anlaşılmıştır!. Bunun üzerine işin peşinde olan diğer firmalar faaliyete geçmişler, kararı bozmaya çalışmışlardır. Bu firmalar Ericsson, Nippon ve LMT firmalarıdır. Bu arada, firmalardan birinin fiyat indirmeyi ve Kanada firmasına göre 3 milyon dolar daha ucuza fabrika kurmayı teklif ettiği, fakat PTT yetkililerinin bu teklifi, pazarlık usûlü olmadığını bildirerek, reddettikleri duyulmuştur.

Fakat dönen entrika çarkları bir noktada Canada Northern şirketinin oldukça iyi yürüyen işini de duraklamaya sokmuşutr. İhalenin kesinleşmesi, Hükümetten gelen direktifle durdurulmuştur. Bunda rakip firmaların ve onlara yakın nüfuzlu kimselerin baskısının rol oynadığı söylenmektedir. Şu anda mesele, bu duraklama safhasındadır. PTT yetkili kurulu ihale kararını almış, fakat ihaleyi yabancı sermaye komitesi henüz kabul etmemiştir.

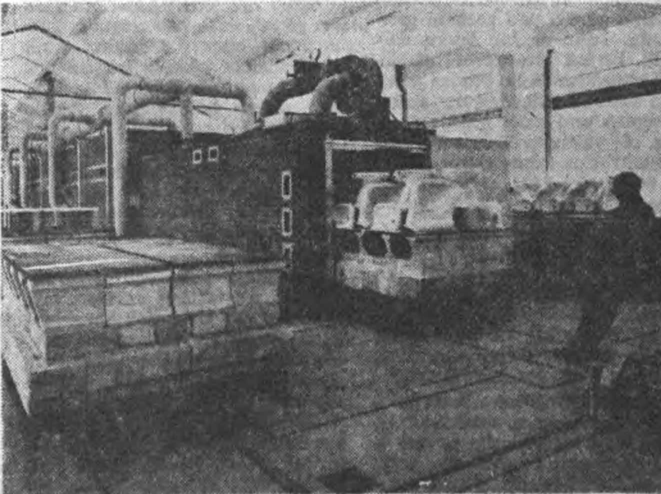
Bu işlerden iyi anlayan bir AP'li senatör, geçenlerde bir sohbet sırasında, Kanada firmasının işi çıkarmak için 5 milyon liraya yakın para harcadığını söylemiştir. Fakat işin 200 milyon lirayı bulduğu hesaplanırsa, bu miktar büyük görülmemelidir.

Cevaplandırılmayan iddialar

İyice sise bürünen bu mesele hakkında ithamlar bugünlerde artık birbirini kovalamaktadır. Yetkililere hediye edilen Cadillac'lar, bazı memurların Moda Deniz Kulübünde çevirdikleri astronomik rakamlı kumar partileri, dolaşan dedikodulardandır. Ayrıca, dedikodu olmaktan çıkıp, itham şekline girenler de vardır. Meselâ İzmirde çıkan Ticaret Gazetesinin Ankara muhabiri Suat Nazif Baydur, kendi imzasıyla, son derece ağır ithamlarda bulunmuş ve bunlar, resmen yalanlanmamıştır. PTT Genel Müdürü, bu ağır ithamları niçin yalanlamadığını soran AKİS'çiye,

"— İşimiz başımızdan aşkın" diye cevap vermiştir!

Özgürün, işi başından aşkın olduğu için yalanlamaya vakit bulamadığı ithamlar arasında bu ihalede 50 milyon liralık bir yolsuzluğun yapıldığı, PTT'nin sırf Kanada firmasını himaye için ihaleye kablo



ECZACIBAŞININ YENİ SERAMİK FABRİKASI — Kâr etmek için çoklarının yaptığı gibi köşesinde avanta beklemeyen aklı başında bir özel teşebbüs, Eczacıbaşı Firması, Pazartesi günü Yunusta yeni bir fabrikayı hizmete açmıştır. Yakın ve Orta Doğunun en büyük sıhhi tesisat ve malzeme fabrikası olduğu bildirilen tesisler 9 bin ton kapasitelidir. Özel sektöre saldırıların genellikle revaçta olduğu sırada aklı başında özel teşebbüsün pekâlâ memleket sanayiine hizmet edeceğini Eczacıbaşı böylece ispatlamış olmaktadır.

konusunu da eklediği, PTT'nin Canada Northern firmasının teklifini şirin göstermek için, yabancı sermaye komitesine, asıl anlaşmadakinden daha ucuz fiyat bildirdiği yer almaktadır.

Önümüzdeki günlerde, Kanada firmasına karşı mücadele edenlerin en güçlüsü olduğu anlaşılan Ericsson'cular ile Northern'ciler arasındaki sürtüşmenin Parlâmento dekoru içinde zevkle izleneceği anlaşılmaktadır.

Zabıta

Gebe geceler

Düzcenin kuzeybatısındaki "fındık yatağı" köylerde fındık harmanları bitmiş, yerlere dökülen fındıkları toplayan yeniyetişmelere de bol para harcama günü doğmuştu. Bu köylerden şehre akın eden gençlerin çoğu, geceyi ünlü Bayram Sinemasındaki bol göbekli konsere gitmekle değerlendirdi. "Çadır" tiyatrosunun kıvrak dansözleri, köy gençlerini geceyarısına kadar eğlendirdiler. Saatlerin 00.30'u gösterdiği bir sırada konser bitti ve 10 dakika sonra da otobüsler köylere hareket etti.

Ankara-İstanbul asfaltında giden bu otobüslerden birinin içinde, Dokuz köyünden onaltı yaşlarında bir delikanlı da bulunmaktaydı. Yanık tenli bu köy delikanlısı, otobüs Cumayeri sapağında durunca indi ve biraz ilerdeki köy yoluna doğru yürümeğe başladı. Daha 20-30 metre yürümemişti ki, bir çift farın asfalttan köy yoluna saptığını, ansızın ön tarafını aydınlatan parlak ışıktan anladı. Yolun kenarına çekildi. Bunun, köye giden bir traktör olduğunu sanarak sevindi ve durması için elini kaldırdı. Ne var ki, traktör sanarak beklediği vasıta, yanından yıldırım süratiyle geçerek, tozu dumana kattı. Toz perdesi arkasından gördüğü stop lâmbalarının kırmızı ışığından, vasıtanın traktör değil, araba olduğunu anladı ve yoluna yaya olarak devam etti. Henüz 15 dakika yürümemişti ki, bu defa da karşı istikametten gelen bir vasıtanın farları gözünü kamaştırdı. Hemen kenara çekilip, vasıtanın geçmesini beklerken, far ışıklarının doğu istikametine döndüğünü gördü ve biraz sonra da etraf tekrar alacakaranlığa gömüldü. Sadece, çok ilerdeki fundalıklar arasında zayıf,



Amerikalı Üsteğmen Brenda
Esrarlı iş

titrek bir çift kırmızı ışık, ateş böceği gibi parlayıp duruyordu. Yoldan fundalıkların içine sapan arabanın biraz önce yanından geçen araba olduğunu anladı. Köyüne gitmek için arabanın saptığı yeri geçmesi gerekiyordu. İçine de bir korku düşmüştü. Esrarlı birşeylerin döndüğünü hissediyordu. Bu yüzden adımlarını daha çabuklaştırarak, arabanın saptığı yere kadar geldi. Sağ tarafta, köy yolundan 30-40 metre ilerde, fundalıklar içinde duran arabadan bazı sesler işitti.

Silâhlar patlıyor

Fakat neler konuşulduğunu iyice anlıyamadı. Konuşulanları anlamak için kulak kapartmıştı ki, üç el silâh sesiyle irkildi. Tabanları kaldırdı, köyüne doğru koşmağa başladı. Dokuz köyüne soluksoluğa girdi ve kimseye birşey demeden, kapısını açarak, yatağına girdi.

Olay, geçtiğimiz hafta, Pazartesiyi Salıya bağlıyan gece, saatlerin 01.30'u gösterdiği sırada cereyan etti. O gece, eğer onaltı yaşındaki yağız köy delikanlısı kendinde biraz cesaret bulup da 30-40 metre sağındaki fundalıklar içine dikkatlice baksa ve birazcık da bekleseydi - belki de eşine ancak amerikan polisiye filmlerinde rastlanabilen - korkunç bir cinayet sahnesini seyredebilecekti. Aynî zamanda, Sükanın zehir hafiyelerinin de bütün hafta boyunca boş çaba sarfederek uykusuz kalmalarına sebep olmıyacak ve "Türk Polisinin dışarıya karşı prestijini" de kurtarmış olacaktı! Zira delikanlının, vaka yerinden tabanları yağlıyarak sırra kadem bastığı dakikalarda, fundalıkların gerisinde duran "55 AH 835 Samsun" plâkalı arabanın içinde üç kişi, her an ölüm kusacağa benzer bir çift tabanca namlusunun karşısında ecel teri dökmekteydi. Nitekim, daha araba fundalıklar içine saptığı sırada, arka koltuktaki genç ve güzel kadının yanında oturmakta olan yakışıklı şahsın "Ne oluyor?. Niyetiniz ne?" demesiyle birlikte bu tabancalardan biri patladı ve boynunu kıl payı sıyıran 9 milimetre çapındaki kurşun, arka camı parçaladı. Direksiyon başında bulunan siyah duglas bıyıklı, hafif açık alınlı, beyaz gömlekli genç şoför kapıyı açarak dışarı fırladı ve koşmağa başladı. Ama arkasından fırlayan kalın bıyıklı, tıknazca, kırkbeş yaşlarındaki adamın eli, tabancanın tetiğini birkaç defa oynattı. Arka arkaya patlıyan kurşunlar, şoförü birkaç metre ilerde yere devirdi. Bu arada, arabanın arka kapısını açarak dışarı fırlayan genç ve güzel kadınla yanındaki yakışıklı arkadaşı da, gene arkalarından dışarı çıkmış uzun boylu, esmer, kaytan bıyıklı, elmacık kemikleri çıkık ikinci adamın tabanca kurşunlarıyla yere yuvarlandılar. Bütün bunlar, sadece 5 dakikanın içinde olup bitti. Eli tabancalı iki meçhul kaatil, sanki üç kişiyi öldürenler kendileri değillermişcesine bir soğukkanlılıkla fundalıklar arasından çıktılar ve Ankara asfaltında, yoldan geçen ilk arabaya el kaldırarak bindiler.

Kaatillerin gidişinden yarım saat sonra, fundalıklar arasında, kanlar içinde, ölü gibi yatan esmer, yakışıklı gençte bir kıpırdanma oldu. Güçlükle doğrulan genç adam, sürünerek, biraz ilerisinde sırtüstü yatmakla olan güzel kadının yanına gitti. Başını göğsüne yasladı, birkaç dakika öylece durduktan sonra sürünerek köy yoluna, oradan da asfalta çıktı. 700 metrelik yolu bir saatte sürünen gencin Cumayeri sapağına çıktığı sırada gün ışımaya başlamıştı. Biraz ilerisindeki benzin istasyonunda, genci kanlar içinde görenler, kendisini ilk vasıtayla Düzce Devlet Hastahanesine sevkettiler. Saatlerin 4.30'u gösterdiği sırada hastahanenin ameliyat masasına yatırılan genç adamı kan ver-

meden kurtarmak mümkün değildi. Operatör Dr. Selçuk Çağatay, çok acil bir olay karşısında bulunduğunu görüyor, ama kanı nereden bulacağını bilemiyordu. O saatte, kan grupunu bilmediği bir yaralıya müdahale etmek zorunluğunda idi. Ama kanı nereden bulacaktı? Karamsarlığa düşeceği bir sırada, ansızın, bir gün önce bir başka hasta için gelen, fakat hasta öldüğü için kullanılmıyan bir miktar kanı hatırladı. Kan grupu uyuyordu. Derhal verilen bu kan, vücudundan 5 kurşun çıkarılan 27 yaşındaki yakışıklı genci ikinci defa ölümden kurtarmış bulunuyordu.



Öldürülen şoför Muharrem Çelik

Kim vurdu?

Bomba patlıyor.

Yakışıklı gencin ölümden böylece tekrar kurtulup, erkekler koğuşunun 1 numaralı yatağına yatırılmasıyla olayın üzerinde katmerleşmiş esrar perdesi biraz aralanmış oldu. Kanlar içinde sürünerek fundalıktan asfalta kadar çıkan bu gencin adı, Birol Soyulgandı. İradesine oldukça hakim görünen gencin, sabahın erken saatlerinde başucunda toplanan ilgililere ilk sorduğu soru, "Brenda yaşıyor mu?" oldu.

Çok geçmeden, olay yerinde üç kurşunla öldürülen genç ve güzel kadının Brenda ismini taşıdığı anlaşıldı. Brenda L. Howard, Ankarada Tuslog 37. Müfreze idare subaylığını yapan bir üsteğmendi. Birolla birbuçuk aydanberi nişanlıydı. Birol, Ankara Amerikan Kulübünde saksafonist olarak çalışıyordu. Bu kulüpte Brenda'yı görmüş, tanımış ve sevmişti. Bir yıl sonra yüzbaşı olacak Brenda da Birola gönlünü kaptırmıştı. Çılgınlar gibi sevişiyorlardı. Hafta sonu tatilinden faydalanarak, sevgilisini İstanbuldaki ailesine gösteren Birol, Ankaradaki işine dönmek için, Brenda ile Pazartesi akşamı saat 19.40'da Tarlabaşındaki polis karakolunun önünden 55 AH 835 plâkalı taksiye binmişti. Arabanın arka tarafında temiz giyimli iki müşteri daha vardı. 20.30'da Kabataş iskelesinden Üsküdara geçerek, Ankaraya doğru yol almaya başlamışlardı. Kaatillerin sekiz kurşunuyla can veren, bir çocuk babası, Vakfıkebirli taksi şoförünün ismi ise Muharrem Çelikti.

Böylece, olayın tek görgü tanığı Birolun ifadesiyle, öldürülen kadınla şoförün kimliği daha ilgililer işe el koymadan tespit edilmiş oluyordu.

Ancak, bu olayın, yurdun dört bucağında -özellikle Doğuda- hemen hergün raştlanan âdi soygun, yol kesme olaylarından biri gibi ele alınmasına imkân yoktur. Zira öldürülen kadın bir amerikan subayı, mûcize kabilinden kurtulan da gene bir amerikan kulübünde çalışmakta olan bir müzisyendir.

Zehir hafiyeler işbaşında

Geçtiğimiz hafta üzerinde en çok durulan, en fazla tahmin yürütülen bu olay, denilebilir ki, Türk Polisinin ne kadar güçsüz, ne kadar beceriksiz olduğunu, ne derece ilkel metodlarla çalıştığını göstermesi bakımından çok ilginçtir. Bolu Emniyet Müdürü başta olmak üzere, Genel Müdürlükten takviye olarak gönderilen kriminolojist Yusuf Aydın başkanlığındaki ekibin, bütün çabasına rağmen, ilk gün tek ipucu bulamayışı bunun açık delilidir. Zaman, devamlı sıkı emniyet tertibatı altında tutulan Birol Soyulganın olayı anlatmasını, ipucu vermesini beklemekle geçmiştir. Çünkü, tipleri tarifle belli iki kaatil, cinayeti niçin işlediklerini belirtecek tek bir iz dahi bırakmamışlardır. Buna rağmen, başlangıçta Polis, gene de "Bu bir soygundur" demiş, fakat bu, tutmamıştır. Çünkü, kaatiller ne Brenda'nın dolarlarına, ne de şoförle Birolun parasına dokunmuşlardır. Ardından, "Genç kadına tecavüz edilmek istenmiştir de, cinayet bu yüzden işlenmiştir" denilmiş, ama bu da tutmamıştır. Zira, ortada böyle bir durum yoktur. Yâni, kamuoyu uyutulmak için ne mümkünse yapılmıştır. Aradan tam bir hafta geçmiş olmasına rağmen, zehir hafiyeler, amerikalı kadın subayla şoförü öldüren, nişanlısını yaralıyan -ki o da öldü sanılarak bırakılmıştır- kaatillerin kimler olduğunu, cinayeti niçin işlediklerini ve nereye gittiklerini öğrenememişlerdir.

Karanlık noktalar

Tek görgü tanığı saksafonist Birolun sık sık ifade değiştirmesi yüzünden gün geçtikçe "esrarengiz" hal alan olayın aydınlanması için, üzerinde durulması gereken başlıca noktalar şöyle sıralanabilir:

Kaatillerin, Ankaraya dolmuş ücreti olarak şoföre 150 lira ödemelerine rağmen, arabadaki üçüncü şahıs kimdir? Yolculuktan neden caymıştır? Öldürülen Brenda L. Howard'ın özel hayatı ve temasları hakkında amerikalılar neden ketum davranmaktadırlar? Birol, neden birbirini tumaz ifadeler vermek zorunluğunu hissetmektedir? Araba Düzceye en geç saat 23'te girebilecekken, neden 1,5-2 saat bir gecikme olmuştur? Bu 1,5-2 saatlik süre nerede, nasıl geçmiştir?

Ortak Pazar

Çıkmazda bocalıyanlar

Çocukluk çağını tamamlamaya çalışan Türkiye sanayii, her şeyden önce, Avrupa Ortak Pazarının içinde cereyan eden olayların ve dünyanın sanayileşmiş diğer ülkelerinde olup - biten gelişmelerin doğrudandoğruya etkisi altına girmiştir. Bir türlü imalât sanayiine geçemeyen Türkiyedeki sanayiciler, kendilerine teklif edilen montaj ve assamblaj sanayiine yatırım yapmak gibi bir zorunlulukla karşıkarşıyadırlar.

Son günlerde lâfı çok edilen otomobil montaj fabrikalarının kurulması, bu gelişmenin çok tipik bir örneğidir. Geçtiğimiz haftalar boyunca gazetelerde dikkati çeken bir "isim bulma" ilânı, işin, söylenti dönemini tamamlayarak, ciddî bir hale geldiğine tanıklık yapmaktadır. Koç Holding firmalarının Türkiye şartlarına uygun düşecek nitelikleri olan bir otomobil projesini gerçekleştirmek için harekete geçmesi, Avrupa Ortak Pazarı içinde ve Ortak Pazarın dışında kaldığı halde, çeşitli nedenlerle buna razı olmak istemeyen firmaların türk piyasasında oynamayı diledikleri role açıklık kazandırmaktadır.

Türkiyenin sanayileşmek zorunluğu konusunda bütün aklı başında çevrelerin ittifak ettiği bir sırada, bu sanayileşmenin ne gibi tuzaklarla karşıkarşıya kaldığının bilinmesi gerekmektedir. Batılı dev firmalar dahi kendi başlarının derdine düşmüşlerdir. Özellikle, Ortak Pazarın büyük sürtüşmelere meydan vermeden işlemesi, firmalararası çekişmeye ayrı bir nitelik kazandırmıştır ve bu yeni gelişmenin hızlanmasında en büyük itici kuvvet rolünü de, Avrupanın ekonomik entegrasyonuna doğru atılan adımlar oynamaktadır.

İki nokta üstüste

Kısaca "Ortak Pazar" diye anılan "Communauté Economique Européenne"in temel andlaşması olan 1958 tarihli Roma Sözleşmesi, bu kuruluşla ilgili çeşitli aşamalar ve dereceli gelişmeler öngörmektedir. Roma Sözleşmesinin amacı, Avrupanın altı ülkesi arasında tam bir ekonomik entegrasyon sağlamak olduğu için, buna ulaşmanın tek yolu olarak kademeli bir gelişme biçimi tercih edilmiştir.

1958 yılından bu yana geçen her gün, "Ortak Pazar"ın tam entegrasyonuna doğru atılmış adımların tarihçesi olmaktadır ve gelişmeler, bazı kereler, Roma Sözleşmesinin öngördüğü hızı aştığı için, bazı kademelerdeki bekleme dönemleri alabildiğine kısalmaktadır. Bu kısalış, Avrupa Ortak Pazarı içinde bulunanlar başta olmak üzere, dünyanın bütün dev firmalarını yoğun bir çabaya itmektedir. Nitekim, son zamanlarda Batı dünyasının bellibaşlı piyasa ve borsa merkezlerinde eşine rastlanmadık bir hareket ve canlılık görülmektedir. Bu canlanış ve hızlanmanın çeşitli nedenleri vardır. Ancak, bunlardan özellikle bir tanesi, piyasada tekel kurma gayreti, bütün diğer endişelerin önüne geçmiş gibi görünmektedir.

Zira, Ortak Pazar tüm entegrasyona ulaşmadan önce, bu piyasada söz sahibi olmak isteyen herkeste, kendilerine bir yer sağlamak ve piyasanın köşebaşlarında emin olunacak bir yer işgal etmek endişesi, her türlü kaygının önüne geçmiştir ve her geçen gün, bu endişelerin daha da yoğunlaşacağını gösteren belirtileri de beraberinde getirmektedir. Bünyeleri gereği ve oynadıkları oyunların zorlaması yüzünden, böyle endişelerden kendilerini uzak tutmasına zaten imkân görülmeyen dünyanın dev firmaları, güçlerini mümkün olan ölçülerde artırıp, piyasalar üzerindeki egemenliklerini kesinlikle sağlayacak, hattâ garanti altına alacak çeşitli kombinezonlar peşindedirler. Bu ölüm - kalım yarışını kazanabilmek için, akla gelebilecek her çareye başvurmaktan geri kalmayan dev kuruluşların yönetici kadroları, iki yıla yaklaşan bir süredenberi, kendi açılarından çok olumlu sayılacak bazı tertipleri başarıyla sonuçlandırmış bulunmaktadırlar.

Peşinen kabul etmek gerekir ki, başvurulacak çare ve tertipler bir kalemde sayılamayacak kadar çoktur. Biraz önce de belirtildiği gibi, bunlardan sadece bir tanesine değinmek bile Avrupa Ortak Pazarının yarattığı ekonomik gidişin yönü ve muhtemel gelişmeleri hakkında bir fikir vermeye yeteceğinden, bir nebze üzerinde durulması yerinde olacaktır.

Bilinmesi gereken gerçek

Bilindiği gibi, kapitalist felsefe ve bu felsefeden doğan ekonomik düzen, ilk kurucularının ve ilk teoricilerinin dahi tanıyamıyacağı kadar değişik bir gelişim yörüngesine oturmuş bulunmaktadır. Politik alandaki modern emperyalizmin, ekonomideki zorunlu bir paraleli, daha yerinde bir deyimle, sahici temeli sayılan kapitalizmin son dönemdeki aşamasının başlıca özelliklerinden bir tanesi, paraya dayanan gücü, yani sermaye halindeki malî gücü ellerinde toplayan ve tamamen monater nitelikteki tröstlerin her şeye hakim olma eğilimidir. Basite indirildiği zaman, şu veya bu dev firmanın yönetim kurulunda çoğunluğu ele geçirmek gibi oldukça kolay işleyebilen bir mekanizma sayesinde, birçok firmaya âdeta el koymak mümkündür. Malî gücü ellerinde toplayan büyük tekeller, çıkarlarına ve hesaplarına uygun buldukları her çeşitten firmaya, sözü edilen mekanizma aracılığıyla açıkça el koymakta pek tabiî tereddüt etmemektedirler. Bu el koyuşlarda, mekanizmanın daha rahatlıkla işleyebilmesi için, oynanan oyunların, borsa tertiplerinin, daha da açıkçası, şantaj ve tehditlerin sayısını bilmeye imkân yoktur. Sistemin bünyesinden gelen bu ekonomidışı davranışları mübalâğayla değerlendirmeyen çevreler, bildiklerini okuyarak, ayni yolda ilerlemektedirler. Son zamanlarda görülen bu tipten birleşmelerle bazı firmalar daha büyüyüp devleşmekte, diğer bazıları ise ayni mekanizmanın kurbanı olarak silinip gitmektedirler.

Bir üretim koluna veya sanayi dalının tümüne hâkim olarak, tekel kurmak ve giderek maliyet hesapları ve piyasa endişeleriyle hiç bir zorunlu ilgisi kalmayan fiyatlar empoze etmek gibi, gayet ba-

sit bir şemaya dayanan bu davranışın yeni yeni örnekleri hızla çoğalmaktadır. Özellikle, Avrupa Ortak Pazarına üye olan ülkelerin - Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg - dev firmaları arasında, daha çok görmeğe alıştığımız bu birleşmelere şimdi pek çok yenileri katılmış ve katılmaktadır. Meselâ, Fransada bütün otomobil firmaları, küçük veya büyük oranda değişen bir takım anlaşmalarla, Ortak Pazar üyesi diğer ülkelerin bellibaşlı otomobil firmaları ile birleşmişler veya birleşmek üzeredirler. Bir yanda ünlü italyan firması Alfa Romeo, öte yanda Renault'nun bulunduğu bir anlaşma, Fransa ve İtalyanın iki dev firmasını birleştirirken, ayni sanayi dalında çalışan alman firmaları da Fransa ve İtalya ile benzer anlaşmalar imzalamaktadırlar.

Rekabetin kaçınılmaz sonuçları

Böylece, uzun zamanlardanberi sıkışıp kalmış oldukları ulusal pazarların dar ve hapsedici çerçevesini kırmış bulunan, düne kadar sadece 45 milyonluk Fransaya, 50 milyonluk İtalyaya veya 55 milyonluk Almanyaya mal satabilen, yalnız bu dar pazarlar için üretim yapan firmaların önlerine geniş bir pazar açılmış bulunmaktadır. 170 milyonluk bir kitleye sahip olan bu yeni ve geniş pazarın gereklerine uymak, ilk bakışta sanıldığı kadar kolay olmamaktadır. Nasıl ki, bunu bilen ilgililer, önceleri ulusal firmalar arasında birleşmeleri denemişler ve bu birleşmelerden edindikleri tecrübelerin ışığında, daha da cesaretlenerek, uluslararası birleşmelere geçebilmişlerdir. Bütün bu denemeler, ilişkiler kuran ve birleşmelere geçen firmaların istedikleri sonuçları vermeğe başladığı için, şimdi sıra, ayakta kalabilen büyük firmalar arasında gerçekten devlere yaraşır bir ölüm-kalım savaşına gelmiştir.

Bu boğuşma ve rekabetin üretim alanındaki belirtilerinin başında, malların kalitesinin düzelmesi ve daha geniş bir rekabet gücünün yaratılması gelecektir inancı hayli yaygındır. Fakat, bugün kapitalist düzen öyle bir noktaya ulaşmış bulunmaktadır ki, bu endişenin çok daha önündeki diğer endişeler de ağırlıklarını olanca güçleriyle duyurmaktadırlar. Bu yüzden, Avrupa Ortak Pazarı çapında örgütlenmiş ve bu örgüt içinde üretim yapmaya başlamış olan birleşmelere, 170 milyonluk Ortak Pazar piyasası dahi yetmemeye başlamıştır.

Daha dün denilebilecek kadar yakın bir geçmişte, birçok alanda rakipsiz bir üstünlüğü olan, sayıları bilinemeyecek kadar çok amerikan ve japon firmaları, dünyanın birçok noktasında avrupalı mamûllerin rekabetini kesin bir biçimde duyduklarını artık gizlemez olmuşlardır. Her fırsatta tekrar ve iddia edildiği gibi, rekabet mekanizmasının "kapitalizmin fazilet unsurunu beraberinde taşıdığı" masalına şimdi artık kimse inanmamaktadır. Hele, yukarıda sözü edilen mali tröstlerin yöneticilerinin gözünde, rekabet kelimesi sadece budalaları kandırmaya yarayan sihirli bir deyimden öteye ciddî bir anlam taşımamaktadır. Bunun için, ilerde daha güç durumlara düşeceğinden korkmaya başlayan Avrupa dışı firmalar, Ortak Pazar ülkelerine doğru görülmemiş bir akına başlamışlardır. Başlıcalarını amerikan ve japon firmalarının teşkil ettiği bu kuruluşların amacı da, diğerlerininki gibi, rekabeti olmayan bir hakimiyet kurmaktır.

Kapıyı çalan tehlike

Amerikalıları bu konuda hayli uzaktan izleyen japonlar bir yana bırakılırsa, geçen yıllarda başgösteren ve amerikalılarla avrupalıları şiddetli bir şekilde karşıkarşıya getiren ünlü "Piliç Savaşı" ndan sonra, Atlantik ötesindeki firmalar hiç bir üretim dalını ve hiç bir sanayi kolunu ihmâl etmeyecek bir kararlılık kazanmış görünmektedirler. Meselâ, Amerikanın dev firmalarından birisi olan New Holland Machine Company, çok kısa bir süre önce, Avrupanın ikinci büyüklükte biçer-döver firması olduğundan şüphe edilmeyen belçikalı Claeys ortaklığının kontrolünü tamamen ele geçirmiştir. Zaten ayni New Holland şirketi, Fransada Dijon'daki fabrikasının inşaatını da bitirmiş ve böylece, Avrupadaki egemenliğinin gerektirdiği bellibaşlı elemanları eline geçirmiş bulunuyordu. Bu gidişle, sekiz tane büyük anglo-sakson firmasının - ki bunlar Case, Allis-Chalmers, Fordson, International Hervester, Brand, John Deere, Massey-Ferguson ve New-Holland'dır. - biçer-döver yapım ve satımında korkunç bir boğuşma alanı olmaya yüztutmuş sayılan Avrupa Ortak Pazarı, acaba bütün bu çekişmelere sonuna kadar dayanabilecek midir, yoksa ilk fırsatta teslim mi olacaktır? Diğer bir ihtimâl ile, rakipleriyle yeni yeni ortaklıklar kurmak yolunu seçerek, bu ölüm çemberi dışında kalabilmek için, kendisine bir yer ayırabilecek midir? Bu sorulara kesin cevaplar vermek pek mümkün görünmemektedir. Şu anda, Avrupa Ortak Pazarı içinde, bu dev firmalara kafa tutacak güçte bir tek firma akla gelmektedir ki o da, Batı Almanyalı Claas firmasıdır.

Bütün bu gelişmeler karşısında, Ortak Pazar ile kurulan ilişkilerin ilk evresini bile sıhhatli bir biçimde atlatamayan Türkiye sanayiinin geleceği ile ilgili olarak söylenecek çok söz vardır. Fakat, ne yazık ki, Türkiyenin sorumluları bu tip konuları düşünmek ve gerekli tedbirleri almaktan çok uzaklarda, gayet küçük ve günü gün edici, uydurma meselelerin peşinde vakit kaybetmektedirler. Yakın bir gelecekte Türkiyenin de kapılarına kadar gelip dayanacağından şüphe edilmeyecek olan Avrupadaki bugünkü çatışmanın, büyük bir duyarlıkla üzerine titrenilen genç türk sanayiinin bütün geleceğini tehdit edeceği şüphesizdir.

Türkiyenin çok uzaklarında cereyan ettiği sanılan bu boğuşmalar, belki de Türkiyenin geleceğini ağır bir ipotek altına sokmuş olacaktır.

Vietnam

Her nabza ayrı şerbet

Yapılacak, yapılmayacak, yapılmak üzere, yapılıyor diye aylardır heyecanı çekilen, tartışması sürüp giden Güney Vietnam seçimleri, geride bıraktığımız Pazar günü nihayet yapılmıştır. Alınan haberlerden anlaşıldığına göre, seçim yapılan yerlerde halkın katılma oranı oldukça yüksektir, hattâ büyük şehirlerde yüzde 70'in üzerine bile çıkmıştır. Seçimlerden önce yüzde 50'lik bir katılma oranının bile kendisine karşı kullanılmış güven oyu sayılacağını ilân eden Başbakan Kao Ki'nin bu durumdan çok memnun olduğuna hiç şüphe yoktur.

Ancak, bu yönde yapılacak bir yorum, Ki'yi bundan sonra daha uzlaşmaz tutumlara itebileceği için, pek tehlikelidir. Bir kere, Güney Vietnam seçimlerinin ülkenin pek sınırlı bölümlerinde yapıldığı akıldan çıkarılmamalıdır. Saygondaki askerî yönetim, Vietnam Kurtuluş Cephesinin, yani Vietkongun denetimi altında bulunan yerlerde onunla bir kuvvet denemesine girmeye cesaret edememiş, bunun sonucu olarak da ülkenin aşağı yukarı üçte ikisinde seçim yapılmamıştır. Pazar günü sandık başına gidenler, Saygonun deneti altındaki büyük şehirlerle Vietkongun sızamadığı birkaç bölgede yaşayanlardır.

İkincisi, seçimlerden alınan sonuçlar Kao Ki yönetiminin başarısı değil, Vietkongun başarısızlığıdır. Kao Ki'nin Vietkong deneti altındaki yerlerde onunla bir kuvvet denemesine girişmekten kaçınmasına karşılık, Vietkong, âsilerin deneti altında olmayan yerlerde yapılan seçimleri kendisi ile Kao Ki arasında bir kuvvet denemesi biçiminde almakla büyük bir yanlış işlemiştir. Bir kere iş bu biçimde ortaya konunca, Kao Ki'ye pek kızan bir sürü vietnamlı bile, seçimlere katılmak zorunluğunu duymuşlardır. Eğer katılmasalardı bu, Vietkongu destekledikleri anlamına gelecekti. Oysa Kao Ki'nin bütün muhalifleri mutlaka Kurtuluş Cephesi mensubu değillerdir ve bunu, kendilerine böyle bir fırsat verilince, açıkça göstermek istemişlerdir.

Silâhların gölgesinde

Unutulmaması gereken en önemli üçüncü nokta, seçimlerin Güney Vietnam ordusunun silâhlarının gölgesinde yapılmış olduğudur. Gerçi Vietnamda bulunan gözlemcilerin büyük çoğunluğu, ordunun seçim sırasında açıktan açığa hiçbir baskı yapmadığını bildirmektedir ama, silâhların gölgesi hiç şüphesiz bütün kampanya boyunca seçmenlerin, seçim boyunca da sandıkların üzerine düşmüştür. Üstelik bu ülkede yaşayanlarla orana vurulunca pek kabarık görünen Vietnam ordusundaki her subay ve erin de seçimlerde oy kullandığı düşünülürse, katılmanın niçin yüksek olduğunu anlamak daha kolaylaşır. Nitekim Başbakan Kao Ki, ilk seçim sonuçları alındıktan sonra yaptığı bir konuşmada, bunların "Vietnam halkının ve silâhlı kuvvetlerinin bir başarısı" olduğunu söylemiştir. Pazar günü yapılan seçimin Vietnam halkının başarısı olup olmadığını zaman gösterecektir, fakat şimdilik silâhlı kuvvetlerin başarısı gibi göründüğüne şüphe yoktur.

Gene görünüşe bakılırsa, bu seçimlerin en büyük mağlûpları, budist liderlerdir. Bilindiği gibi, Saygondaki en ileri gelen budist rahipler seçimleri daha çok öncesinden boykota karar vermişler, hattâ birkaç tanesi de bu amaçla açlık grevine başlamıştı. Görünüşe göre, budist rahiplerden gelen çağrılar pek fazla işe yaramamıştır. Ancak, bu konuda kesin birşey söyleyebilmek için zaman henüz erkendir. Çünkü, budistlerden önemli bir kısmının, seçimlere katılmakla bera-

Söyleyene mi bakmalı, söyletene mi?



Zenci — Onun için ağladığım yok, kendimize ağlıyorum.

(Observer'den)

"Dr. Verwoerd'ün ölümü, hak ve hukuka inananların duygularını inciten acıklı bir olay, bir şiddet gösterisidir."

Hemen anlamışsınızdır; bu, Güney Afrika Birliğinin ırk ayrımı şampiyonu geçinen Dr. Verwoerd'ün geçen hafta uğradığı suikast üzerine söylenen sözlerden biri, daha doğrusu bir incidir. Şiddetin hiçbir şeyi çözemiyeceğini düşünenler için Verwoerd'ün ölümü elbette ki acıklı bir olaydır. Fakat, bir polis düzeni kurup yaşatan, siyahları her türlü insan haklarından yoksun kılan bir adamın arkasından hak ve hukuktan bahsetmek, en hafif deyimle, insanla alay etmek demektir.

Haa, az daha unutuyorduk: Bu sözü söyleyeni tanımak ister misiniz? Tabiî, Başkan Johnson!..

Hey Tanrım, bu dünyada kimin ağıdını kimler yazıyor?

ber, boş pusula kullandıkları ileri sürülmektedir. Bu iddianın doğruluğu ancak, kesin sonuçlar alındıktan sonra anlaşılabilecektir. Öteyandan, biraz önce de belirtildiği gibi, Vietkong bu seçimleri kendisiyle Kao Ki arasında bir kuvvet denemesi olarak ilân ettiğinden, Vietkongu tutmayan bazı budistler, Kao Ki'yi hiç tutmamakla beraber, istemeye istemeye sandık başına gitmek zorunda kalmışlardır.

Beliren fırsat

Vietnam seçimlerinin sonuçlarından en fazla sevinç duyanlardan biri de Başkan Johnson olsa gerektir. Gerçekten, Vietkongun akılsızca taktiği yüzünden, alınan sonuçlar şimdi alabildiğine Kurtuluş Cephesinin başarısızlığı olarak gösterilecektir. Ancak, işin yalnızca bu yönü üzerinde durup, şimdi savaşı daha da kızıştırmaya kalkışmak, yangına körükle gitmeye benzeyeceği için, büyük tehlikeler taşımaktadır. Vietnam halkının bir kısmının bile olsa seçtiği iyi-kötü temsilî bir organ ortaya çıkmışken bundan faydalanmak ve bunu barışçı bir çözüm için yapılacak görüşmelere ilk basamak olarak kullanmak gerekir. Amerikalıları ve onların kuklası Kao Ki hükümetini kendilerine muhatap saymayan Vietkongların şimdi ortada duran bir seçilmiş topluluğu görmezlikten gelmelerine imkân yoktur.

Birleşik Amerikaya bundan sonra düşen görev, Güney Vietnamın yeni temsilcileriyle Vietkongu bir masa başında görüşüp anlaşmaya bırakmaktır.



GEÇEN HAFTA DUNYADA

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER — Dünya evinin üçüncü Genel Sekreteri U Thant, önceki haftanın sonlarında, bu yıl yapılacak yeni seçim için adaylığını koymıyacağını açıklamakla yalnız Birleşmiş Milletlerin itibarına büyük bir darbe indirmekle kalmadı, ayni zamanda, önümüzdeki günlerde bütün önemli başkentleri meşgul edecek bir yeni Genel Sekreter bulmak sorununu da yarattı. Gerçi beş yıldan daha kısa bir süre için görevine devamı rica edilirse U Thant'ın belki işbaşından ayrılmak konusunda ısrar etmiyeceği söylenmektedir ama, birmanyalı diplomatın Vietnam anlaşmazlığının günün birinde bütün dünyayı ateşe atmasından duyduğu korku o kadar büyüktür ki, Birleşik Amerikadan Güney Doğu Asya politikasını değiştireceğine dair söz almadan görevine devam etmiyeceği muhakkak gibidir. Ancak, şu satırların yazıldığı sıralara kadar Washington'un böyle bir değişikliğe yanaşacağını gösteren hiçbir belirti olmadığı gibi, amerikan yöneticileri, kendi kamuoylarını, U Thant'ın bu kararının arkasında kendi Vietnam politikalarının değil, Sovyetler Birliği ile Fransanın barış gücü giderlerine katılmamalarının yattığına inandırma çabası içindedirler.

SURİYE — Orta Doğunun huzursuz ülkesi Suriye, geçtiğimiz hafta yeniden karışıklıklarla sarsıldı. Anlaşıldığına göre, yeni karışıklıkların başlıca nedeni, sol kanattaki Baasçıların partinin ılımlılarına karşı geçen Şubat ayında yaptıkları darbe sırasında askerî harekâtın bütün yükünü sırtında taşıyan ve General Emin Hafızı iktidardan uzaklaştıran Albay Selim Hatumun, bu darbeden sonra hiçbir posta oturamadan bir tarafa itilmesinden duyduğu kırgınlıktır. Bu kırgınlık işçi sendikaları lideri Halid el-Cundinin işçileri silahlandırmaya kalkışmasıyla birleşince, Şamda yeniden silahlar patlamış, köşebaşlarını tanklar tutmuştur. Gerçi, alınan haberlere bakılırsa, sol kanattaki Baasçılar bu karışıklıkları da koltuklarından düşmeden atlatmış bulunuyorlar ama, bir yandan ordu içindeki geniş parçalanmalar sürüp gittikçe, öteyandan da siyasal bilince erişmeye başlayan işçi sendikaları askerî yönetim karşısında dikleşmeye başlayınca, bu koltukları daha ne kadar koruyabileceklerini kestirmek çok güçtür.

FRANSA — İçinde yaşadığımız yüzyılın en büyük değilse bile en eğlenceli dâvası, hiç şüphesiz, geçtiğimiz hafta Fransada başlayan Ben Barka dâvasıdır. Fransız Devlet Başkanı General De Gaulle'den tanınmış sinema yıldızı Brigitte Bardot'ya kadar çağımızın bütün ünlü kişilerinin adının geçtiği bu dâvada, suçlu sıralarında oturması gerekenlerin en önemlisi Fas İçişleri Bakanı General Ufkir ortalıkta olmadığı gibi, Ben Barkanın kaçırılıp öldürülmesine katıldıkları anlaşılan fransızlar da bu işi, çok yukarılardan aldıkları buyruklara uyarak yaptıklarını ileri sürmektedirler. Suçlu sanılan faslılardan biri ise, Ben Barkanın, Fas halkının bu solcu lidere büyük ihtiyacı olduğu için Fasa kaçırılmak istendiğini iddia etmektedir. Bu sanığa göre, Fas yöneticileri, Ben Barkayı Fasa getirmek için gerekirse Brigitte Bardot'yu solcu liderin yatağına koymaya bile hazır bulunuyorlardı. Mahkeme başkanı bu düşünceyi pek uygun bir yol olarak alkışlamış, fakat sonradan seçilen yolla Brigitte Bardot'yu Ben Barkanın yatağına koymak arasındaki uçuruma dikkati çekmekten kendini alamamıştır.

BUNLAR DA OLDU

Moda

Yeni kanunlar

Moda dünyasını yöneten Paris, nihayet, sonbahar - kış koleksiyonlarını resimleriyle birlikte basına açıkladı. Bu moda, geçen yılın modasına oldukça yakın olmakla beraber, meselâ Dior'da uzayan eteklerle, gelecek yılın modasında yapılacak değişikliklerin de bir nevi öncülüğünü yapmaktadır. Yeni moda, on yeni kanunla kabul edilmiştir:

1 — Küçük baş modasına uygun olarak elbiseleri ve çeşitli kıyafetleri zenginleştiren küçük şapkalar, giyimin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Bu küçük şapkalar bere, bone ve kenarsız tepeler halindedir.

2 — Yakalar ısıtıcı ve zengin olup, subay yakası, dönük yaka özellikle çok revaçtadır.

3 — Kimono ve reglân şeklinde uzun kollar, elbiselerin başlıca özelliğini yapmaktadır.

4 — Tayyör ceketleri, kısa oldukları takdirde vücuda oturmuştur. Uzun ceketler daha rahat biçilmiştir.

5 — Çift düğme modası, klâsik düğmeler veya madenî düğmelerle devam etmektedir.

6 — Kemer modası elbiselerden kalkmış olmakla beraber, eteklerde geniş tokalarla çok kullanılmaktadır.

7 — Ekose, kaşmir, dantel şeklinde fantezi çoraplar, özellikle kısa elbiseleri tamamlayan aksesuarlardır.

8 — İşlemeler dans elbiselerini zenginleştirmektedir.

9 — "Dubl fas dra" tipinde, düz ve tek renkli kumaşlar çok aranmaktadır. Tweed bir hayli azalmıştır ve fantezi olarak yalnızca kareler görülmektedir.

10 — Renkler canlı, göz alıcıdır. Çok çekici bir kırmızının yanında, gri ve siyah da yeniden sahnede iyi bir yer işgal etmektedir.

Eteklerde ihtilâl

Geride bıraktığımız hafta içinde Londrada, ellerinde bayraklar ve dövizler tutan birçok gençkız, Christian Dior'un Londradaki mağazasının önüne gittiler ve olanca güçleriyle, Parisin bu tanınmış modaevini protesto ettiler. Gençkızlar mini etekler giyinmişlerdi. Protestonun sebebi ise, bu yıl Dior'un, Paristeki meşhur koleksiyon defilesinde etekleri yerden 45 santime kadar uzatmış olmasıydı. Bu ünlü modaevi ile, özellikle gençler arasında çok tutunan Ungaro arasında 20 santimlik bir fark mevcuttu. Çünkü Ungaro, etekleri yerden 65 santim olarak ilân etmiş, Cardin ve Ricci ise bu iki boy ortasında 60 ve 55 santim arasında karar kılmışlardı.

Dior'un öncülüğü yalnız mini etekli gençkızları değil, mini etek olmasa da, kısa eteğe alışan bütün gözleri gerçekten bir nevi hayal kırıklığına uğratmıştı. Ama bu bile, gelecek yıl eteklerin, en aşağı 10 santim uzayacağının açık bir misali idi.

Moda tarihini izleyenler, İkinci Dünya Savaşını müteakip, etekleri birdenbire uzatan parisli terzinin Christian Dior olduğunu kolaylıkla hatırladılar ve yeni yapacakları kıyafetler için biraz ihtiyatlı davranmaya karar verdiler. O sırada eteklerin birdenbire uzaması yalnızca göz zevkine değil, aynı zamanda Fransanın iktisadî durumuna da bağlı idi. Fransa için büyük bir döviz kaynağı olan moda, böylece, bir kere daha ele alınıyordu. Ayrıca moda ile meşgul olanlar, bir defilede şok yaratan herhangi bir hattın gelecek yılın hattı olduğunu çok iyi bilmektedirler. Önümüzdeki yaz mevsiminde ve ondan sonraki sonbahar defilesinde eteklerin uzayacağına artık herkes muhakkak gözüyle bakmaktadır.

1966-67 hattı

1966-67 hattı, genel olarak belden kesiksiz ve etek uçlarına doğru evazedir. Elbiseler, mantolar bu hatta çok sâdıktır. Bu hattın yanında bol mantolar ve hafifçe büzgülü, belden kesik elbiseler de vardır. Eteğe doğru evaze olarak açılan, vücuda yakın rob mantolar çoktur ve sonbaharda daha da çok görülecektir. Bunlar boydan boya fermuarlarla açılıp kapanmaktadır. Uzun ceketli tayyörler genç mevcut olmakla beraber, bu mevsim, belin hemen altında biten, vücuda çok yakın, atik tetik tayyörler özellikle gözdedir. Mantolarda, tayyörlerde ve elbiselerde reglân kol, kimono kol yeniden ortaya çıkmıştır. Özellikle gençlere hitabeden Saint Laurent bahriyeli modası yerine bu mevsim, gençlerde asker modası ortaya atılmıştır. Bu moda, elbiselerin beden kısmını ve ceplerini, çivi dediğimiz kumaş üzerine basma düğmelerle süsleyen bir modadır. Bu tip elbiseler, genel olarak, yerden

Dördüncü Deneme

Fransız başbakanlarından Herriot, "Atatürk devri, Türkiyenin demokrasiye hazırlanış devri olmuştur" demektedir. Gerçekten, daha 1925 yılında Atatürk, Terakkiperver Cumhuriyt Partisi ile ilk denemeye geçmiş, fakat, bilindiği gibi, hilâfetin, şer'iye mahkemelerinin ve medreselerin kaldırılmasından, cehalet ve gericilikle yapılan savaştan, çıkarcılığın ve istismarcılığın önlenmesinden müteessir olanlar bu partiye kapak atmışlar ve nihayet Şeyh Sait isyanına kadar dayanan tahrikler, bu partinin kapatılmasıyla sonuçlanmıştır. Atatürk bu konuda, "Politika hayatında her çeşit oyun görülür, fakat kutsal bir idealin tecellisi olan Cumhuriyet idaresine, modern harekete karşı cehil, taassup ve her türlü düşmanlık ayağa kalktığı zaman herşey durur" demektedir.

Serbest Fırkanın kurulmasıyla girişilen ikinci denemenin şeriat isteyenleri biraraya getirmesi ve devrimci bir ilkokul öğretmeni olan Kubilâyın Menemende hunharca öldürülmesi bu defa da, yine aynı gerekçe ile, Serbest Fırkanın kapatılmasına yol açmıştır.

Bundan sonradır ki İsmet Paşa, Atatürkle giriştikleri bu denemeleri kendi başına yenilemiş ve Türkiyeyi demokrasiye kavuşturma idealini gerçekleştirmek için daha 1939 yılından itibaren harekete geçmiştir. Cumhurbaşkanı İnönünün 1939 yılında İstanbul Üniversitesinde ve Beşinci C.H.P. Kurultayında yaptığı konuşmalar bu büyük idealini açıkça ortaya koymaktadır. Bu konuşmaları inceleyenler, İsmet Paşanın, zaman zaman iddia edildiği gibi, demokrasiyi yalnızca yeni ve büyük birşey yapmak için değil, Türkiye Cumhuriyetinin geleceğini sağlam ve sarsılmaz temellere oturtmanın bundan başka yolu bulunmadığına inandığı için istediğini kolaylıkla göreceklerdir. Atatürk de, İsmet Paşa da, gerçek bir halk idaresinin, temeli sağlam bir sisteme bağlı olarak yerleşmesini genç Türkiye Cumhuriyetinin bir garantisi olarak kabul etmişlerdir.

1945 yılından itibaren girişilen üçüncü deneme, 1960'da 27 Mayıs devrimiyle son bulmuştur. Artık, iktidardaki parti, Cumhuriyetin kurucusu C.H.P. değildir. Müdahaleyi bu defa, Cumhuriyetin bekçisi Ordu yapmıştır. Fakat gerekçe, Terakkiperver Cumhuriyet Partisinin kapatılmasındaki gerekçenin aynidir. GeriAfter, cehalet istismarcıları gene, Atatürkün deyimiyle, "modern hareket"e karşı birleşmişlerdir. Cumhuriyet Anayasası Meclisteki DP çoğunluğu tarafından çiğnenmiş, devrin Başbakanı, bu çoğunluğa, "Siz isterseniz, hilâfeti bile geri getirirsiniz" demiştir.

Bugün Türkiye, dördüncü denemeyi yapmaktadır. Bu denemenin en büyük şansı, hiç şüphe yok ki, 9 Temmuz 1961 Anayasasıdır. Çünkü bu Anayasa, 27 Mayıs 1960 devriminin amacı olan teminatlı demokratik rejimin temel ilke ve kurumlarını hemen hemen, eksiksiz olarak memlekete getirmiştir. Ne var ki, bugün iktidardaki reaksiyoner parti, memleketin çözüm bekleyen bütün ekonomik ve sosyal dâvalarını bir kenara itmiş, Devlet Plânlama Teşkilâtını kuşa çevirip, geçici tedbirlerle gündelik bir ekonomik politika güderken, bir yandan da, tıpkı birinci, ikinci ve üçüncü demokrasi denemelerinde olduğu gibi, bütün irtica yuvalarına, nurculara, din sömürücülerine kucak açmış, geriliği ile tanınmış bir zatı Diyanet İşleri Başkanlığına getirmiş, yeşil bayraklı, yeşil takkeli törenleri müsamaha ile karşılamakla kalmamış, birçok yerde bu gibi hareketlerin âdeta teşvikçisi olmuştur. Adlî yılın açılışı dolayısiyle Yargıtay Başkanı sayın İmran Öktemin bütün aydınlara ferahlık veren gerçekci konuşmasının İktidarı tutan gazeteler ve İktidar çevresi tarafından olumsuz karşılanışı, Ali Fuat Başgil gibi, fikirleri, kanaatleri artık herkesçe bilinen bir kimsenin sözlerinin bu gazeteler tarafından büyük manşetler halinde verilmesi, memleket gerçeklerine cesaretle ve bilimsel açıdan parmak basan bir aydın gazetecinin dağbaşına kaldırılıp, meçhul şahıslar tarafından dövülmesi ve özellikle Anayasadaki teminatların çoğu zaman işlemeyip, Danıştay kararlarının uygulanmaması, yakın bir gelecekte, tıpkı üçüncü denemede olduğu gibi, "çoğunluk" gerekçesine dayanılarak Anayasanın bu defa çiğnenmesi değil de değiştirilmesi üzerinde yapılan hazırlıklar, gerçekten düşündürücüdür. AP'ye bugün, "muhafazakâr parti" demek mümkün değildir. Çünkü, modern anlamda muhafazakâr parti, hamleci partilerin getirdikleri yenilikleri muhafaza eden, yerleştiren partidir. AP ise sadece 1961 Anayasasına değil, hilâfeti isteyen Diyanet İşleri Başkanını tutmasıyla, Cumhuriyetin kuruluş Anayasasına da karşı görünmektedir. Bu yolda direnir, 27 Mayısın getirdiği teminatlara karşı savaşarak kendi bindiği dalı kesmek gafletinde bulunursa, dördüncü deneme de diğer üç denemenin âkıbetine uğrayacaktır. Bugün demokrasiyi gerçekten isteyenlerin, dört elle, 1961 Anayasasının getirdiği teminatlara sarılmaları, onları savunmaları zorunluğu, yakın türk tarihinin ortaya koyduğu bir gerçektir.

Jale CANDAN

65 santim kısa olup, dümdüz ve vücuda yakın olarak kesilmiştir. Bunlarla şık ve uzun çizmeler giyilmektedir.

Bu mevsim gene çok moda olan jerse, birçok rengin yanyana gelmesiyle kullanılmaktadır. Bu çok renkli elbiseler, genel olarak, büyük bir buluşun ve sanatın eseridir. Meselâ Saint - Laurent, bunları dalgalar halinde birbirine eklemiştir. Bir modelinde böyle mavi, kırmızı, yeşil ve siyah dalga birbirini izlemekte, bir diğerinde ise eflâtunla kırmızı yanyana getirilerek, sanatlı bir şekilde, beraber çalışılmaktadır. Siyah tayyörler, genel olarak, beyaz blûzla şenlendirilmiştir. Ama düz siyah dans elbiseleri, renklilerin yanında, aynı sükseyi yapabilmektedir. Renkli dans elbiseleri, işlemeleri ve boncukları veya muhteşem pantantifleriyle süslü çocuk elbiselerini hatırlatmaktadır. Bunların çoğu belden dikişsizdir, eteğe doğru açılarak bollaşmaktadır. Pek çoğu uzun kollu olup, dekolteleri alışılmamış yerlerde ve şekillerdedir. Meselâ, kapalı bir yaka yanında yırtmaçlı bir reglân kol göze çarpmaktadır.

Terziler bu mevsim buluşlarla oynamayı ve, dekolteler başta olmak üzere, birçok yenilik ve alışılmamış şey getirmeyi tercih etmişlerdir.

Orkestralar

Program kavgaları

Dinç görünüşlü, orta yaşlı adam birden ayağa fırladı ve avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı:

"— Biz şimdi ne yapacağız? Günlerce kafa patlatıp yaptığımız program altüst oldu. Üstelik solistin adını ve Saygunun piyano konçertosunu çalacağını her tarafa da bildirmiştik."

Olay, bundan on gün önce Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının müdür odasında geçti. Hiddetli zat, Prof. Lessing'di. Orkestra Müdürü Mükerrem Berk üzgün bir şekilde cevap verdi:

"— Aylarca önce tespit edilmişti bu program, ama elimizden birşey gelmiyor. Dışişleri Bakanlığı, İdil Biret için Kuzey Afrikada bir konser gezisi düzenlemiş. Mecburen oraya gidecek İdil ve bizim Avrupa gezimize katılamıyacak. Bu durumda, Saygunun konçertosundan vazgeçip, başka bir solist bulmamız gerekiyor."

Prof. Lessing ile Mükerrem Berki asıl üzen şey solist değil, programda değişiklik yapmak mecburiyetiydi. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının Ekim ayında çıkacağı Avrupa turnesi kesinleşince, Orkestranın kurmay heyeti toplanmış ve programların ana hattını tespit etmişti. Her programda mutlaka bir türk eseri olacaktı. Suna Kan, Ulvi Cemal Erkinin keman konçertosunu; İdil Biret, Adnan Saygunun piyano konçertosunu çalacağını bildirince, programların iskeleti iyice ortaya çıktı. Her konserde bir türk konçertosu çalınacak, bu konçertoların çevresini orkestranın iyi çaldığı senfonik eserler alacaktı.

Konserin başlangıç parçası olarak alternatif kullanılacak iki eser seçildi: Richard Strauss'un "Don Juan" adlı senfonik şiiri ile Karl Höller'in "Küçük Senfoni"si. Küçük Senfoni yeni bir eserdi ve dünya yüzündeki ilk çalınışını geçen yıl Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası yapmıştı. Böylelikle eseri Avrupada ilk çalan orkestra da Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası olacaktı.

Konçertolardan sonra, konserin ikinci yarısında alternatif olarak çalınacak eserleri seçmek de güç olmadı. Programa bazı konserlerde Stravinskinin do tonundaki senfonisi, bazı konserlerde Çaykovskinin Patetik Senfonisi yerleştirildi ve bu iş böylelikle bitmiş oldu. Şimdi İdil Biretin Afrikaya gönderilmesi, gezi programının bütün dengesini bozuyordu. Başka bir solist bulmak güç değildi ama, "bir türk eseri çalacak solist" bulmak imkânsızdı. Artık programdaki senfonik eserleri değiştirmeye de imkân yoktu. Prof. Lessing ile Mükerrem Berk, ister istemez, kadere boyun eğdiler ve İdil Biretin yerini Beethoven'in üçüncü piyano konçertosuyla Verda Ermanın almasına karar verildi.

Gezinin plânı

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası geziye Eylül ayının son gününde çıkacak ve ilk durak olarak Bükreşe gidecekti. Başlangıçta Bükreşteki Atheneumda ve Romanyanın kültür merkezlerinden biri olan Cluj'da birer konser verilmesi kararlaştırılmıştı. Geçen haftanın sonunda Bükreşten gelen bir haber, bu konuda bazı güçlüklerin çıktığını duyuruyordu. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının Bükreşte kalacağı günlerde hiçbir otelde yüz kişiyi ağırlıyacak yer bulunamamıştı ve konserin birkaç gün ertelenmesi isteniyordu. Oysa ki bütün konser tarihleri kesinlikle tespit edilmiş olduğu için buna imkân yoktu. Orkestra Müdürlüğü Bükreşe tarihlerde bir değişiklik yapılamıyacağını, otellerde yer bulunamazsa gezinin Romanya kısmını iptal etmek durumunda kalacaklarını bildirdi.

Şu satırların yazıldığı sırada Romanyanın kesin cevabı Ankaraya gelmemişti.

Romanyadan sonra Cumhurbaş-

kanlığı Senfoni Orkestrası Budapeşte'de çalacak ve Avusturyaya geçecektir Salzburg, St. Pölten ve Viyana konserlerinden sonra sıra ile Münih, Bonn ve Mannheim'da birer konser verilecek ve gezinin belki de en yorucu bölümü böylelikle geriye atılmış olacaktır. Avrupanın büyük merkezlerindeki konser salonları bir yıl öncesinden tutulmuş olduğu için, Orkestra Müdürü Mükerrem Berk, yaz başında yaptığı inceleme gezisinde her istediği günü Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası konserleri için ayırtamamıştır. Bu yüzden Orkestranın Viyana, Münih ve Bonn'da peşpeşe çalması gerekecektir. Saatlerce süren otobüs yolculuğundan sonra dünyanın en seçkin dinleyicileri karşısında sahneye çıkmak herhalde kolay olmıyacaktır.

Birkaç ay önce, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının Almanyadan sonra Fransaya geçmesi ve Strasbourg'da çalması kararlaştırılmıştı, fakat geçtiğimiz hafta bu konserin Kasımın başına atılması istenildi. Kasım ayının başında Strasbourg'da bir türk haftası düzenlenmişti ve bu haftanın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile açılması uygun görülüyordu. Ancak, böyle bir program değişikliği bütün gezi plânını aksatacağı için, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Müdürlüğünce kabul edilmedi ve Strasbourg konserinden vazgeçildi.

Derginin baskıya verildiği sırada bu konuda henüz kesin bir karara varılmamıştı.

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının son uğradığı memleket İsviçre olacaktı ve Bern'deki ile Zürich'deki konserlerden sonra dönüş yolculuğu başlıyacaktı. Fakat bu haftanın başında Dışişleri Bakanlığı kanalıyla Bulgaristandan yeni bir teklif geldi. Acaba Orkestra Bulgaristandan geçerken Sofyada da bir konser veremez miydi?

Romanya konserlerinin âkıbeti belli olunca, bu konuda da kesin bir karara varmak mümkün olacaktır.

Bir kültür hizmeti

Bu gezi, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının Cumhuriyetten sonra çıktığı üçüncü Avrupa turnesi olacaktır. İlk turne 1926'da yapılmıştı. O gezinin Batıda nasıl karşılandığı pek bilinmemektedir ama, 27 Mayıs Devriminden sonra İskandinavyaya kadar uzayan ikinci konser turnesi Türkiyenin yüzünü ağartan bir büyük başarı oldu. Bütün Avrupa basını türk orkestrasını ve türk solistlerini göklere çıkarıyordu. Üçüncü turne diğerlerinden daha iyi düzenlenmişe benziyordu ve hiç şüphesiz, hepsinden çetin olacaktı. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası bu defa hemen her konserinde Avrupanın en büyük, en ünlü salonlarında çalacaktı. Salzburgda Mozarteum'da, Viyanada Musikverein salonunda, Münihde Herkül Salonunda, Bonn'da Beethoven Halle'de, Mannheim'da Konser Sarayında ve Zürich'de Tonhalle'de. Bunlar, Avrupa müzik hayatını yakından bilenlerin tüylerini ürpertecek konser salonlarıydı. Bu geziyi demir leblebi haline getiren başka sebepler de vardı: Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, pek çok yerde, dünyanın en tanınmış orkestraları ve şefleri ile yarışmak zorunda kalacaktı. Meselâ Viyana konserinden bir gün sonra Viyanalılar aynı salonda Viyana Senfoni Orkestrasını dinliyecekler, Münihliler ardarda Böhm'ün yönetimindeki Münih Orkestrası ile Leningrad Senfoni Orkestrasını alkışlıyacaklardı. Bonn'da ise bir gece Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası çalacak, ertesi gece Karajan ve Sawallisch ile Berlin Filârmonisi konser verecekti. Bütün bunlar bu gezinin önemini göstermeye yeter de artardı. Ceviz gerçekten çetindi ama, son yıllarda Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası en çetin cevizleri bile kıracak hale gelmişti. Herhalde, Türkiyenin spordaki hezimetini sanat ve kültür dallarında unutturmak görevi şimdi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına düşüyordu.

Reklâmın Silindir Şapkalısı

Geçenlerde, TRT'nin, matem var diye reklâm programlarını yayınlamadığını yazmıştım. Aradan yirmidört saat ya geçti ya geçmedi, reklâmlar yine yayınlanmıya başladı. Ama herzamankine benzemiyordu bu defaki programlar. Spotların arasına uzun saçlı şarkıcıların, kısa akıllı çalgıcıların deli saçmaları serpiştirilmemişti; harç olarak çok daha ağırbaşlı, çok daha ciddi parçalar seçilmişti. Önce, çalınan eseri tanıyamadım, hattâ çalgıyı bile anlıyamadım.

"— Falanca buzdolaplarını kullanın..."

Ve bir saniye bile sürmeyen bir zımbırtı.

"— Filânca çoraplar kaçmaz..."

Yine aynı zımbırtı.

Ne müzik cümlesi belli ,ne bir motif.. Ama, yavaş yavaş tanımaya başladım eseri. Galiba, Bach'ın bir prelüdüydü ve gitara ile çalınıyordu. Sonra programın "müzik" bölümünde Richard Strauss'un Don Juan "uvertürü" çalınacak dedi spiker ve zavallı "senfonik şiir" ortalarına kadar yayınlandı, yerini spotlara bıraktı.

Evet, bu da reklâmın silindir şapkalısıydı, üzgünüydü, matemlisiydi. Malımızı güle oynaya değil de hıçkıra hıçkıra, ağlıya - dövüne satacaktık. Ben saçımı başımı yolarken, Akdeniz kıyılarındaki bir dostumun mektubu geldi. Açmış ağzını, yummuş gözünü. Son satırlarını ezile büzüle aktarıyorum buraya:

Böyle bir uygulama ne Hintte görülmüştür, ne de Çinde. Batıda Strauss'un Don Juan'ı uvertür diye çalınırsa, müzik yayınları şefinden prodüktörüne kadar upuzun bir zinciri kapının önüne korlar; klâsik müziğin üzerine reklâm okunursa, adamı hapse atarlar. Ama Türkiye sorumsuzların, ilgisizlerin, umursamazların ve densizlerin cirit attığı bir memleket. Biz bayramları zehir ederiz, matemleri rezil.

Evet, dostum biraz aşırı gitmiş ama, haksız da değil. Şu reklâm kepazeliklerine bir son vermenin sırası gelmiştir. Malın kötüsünü satamazsınız ama, kötü reklâmcılık radyonun sayesinde kârlı bir iş oldu Türkiyede.

Faruk GÜVENÇ



Muhtaç olduğunuz yerde ve anda emniyeti FISK lâstikleri sağlar!

Yapılan araştırmalar kazaların büyük bir nispetinin lâstiklerin kayması veya savrulması yüzünden meydana geldiğini göstermiştir. Dişleri aşınmış lâstikler kazalarda mühim rol oynar. Endişesiz ve rahat yolculuk yapabilmeniz için vasıtanız kadar lâstikleriniz de size güven vermelidir.

Fisk lâstikleri fazla yüke, sarsıntılara, en sert darbelere ve frenin yıpratıcı tesirlerine karşı çok dayanıklıdır.

Geniş tabanı, dişlerinin özel şekli ve yumuşak yanakları sayesinde Fisk her türlü yola kolaylıkla intibak eder. Vasıtanızın motorunu yormadan tam çekiş sağlar.

Fisk'te süper kauçuk POLI-B vardır. Fisk, kolay ısınmaz. Münhasıran naylon ipliklerle imal edilen Fisk, kilometreleri aşarken can ve mal emniyeti bakımından her an güvenebileceğiniz lâstiktir.



Kapalı bir virajda birden karşınıza çıkabilecek vasıtalar sizi kuvvetli frene ve seri manevraya mecbur edebilir. Böyle bir durumda emniyetiniz için kaliteli lâstiklere her zamandan fazla ihtiyacınız vardır.



FISK "Çocuklu" lâstik FISK yolculukta emniyettir

(Manajans: 2297) — 315

Oyuncular

Yuvaya dönüş

Gri elbiseli, koyu mavi kravatlı, uzun boylu adam, Marmaranın hafif dalgalı sularındaki gemilere bir süre baktıktan sonra, kalın, tok bir sesle:

"— Tiyatro, bence, toplum hizmetinde en medenî insan sesidir" dedi.

Buzlu viskisinden bir yudum aldı ve sözlerini,

"— Evet, başta yazarı olmak üzere, ışıkçısından perdecisine varıncaya kadar tiyatro, bir bütün olarak düşünülür. Tiyatroda ego yoktur" diye bağladı.

Konuşan, oyunculuğu ve yöneticiliğiyle modern türk tiyatrosunda haklı bir üne sahip bulunan Mücap Oğluoğlu idi. Dokuz yıllık bir ayrılıktan sonra Küçük Sahneye yeniden dönen Ofluoğlu, geçtiğimiz hafta Pazartesi günü, prova çalışmalarına verilen birkaç saatlik aradan faydalanarak, AKİS muhabirinin dâvetine koşmuştu.

Esprili konuşmalarıyla dost çevrelerinde daima aranılan bir kimse, bir aktör -ve ayni zamanda rejisörolan Ofluoğlu, ilk defa kendi adıyla anılacak bir tiyatro grupu meydana getirmişti. Aziz Bornovalıdan - şimdilik - bir sezon için kiraladığı Küçük Sahnede, tiyatro sahibi olmanın bütün tehlikesini göze almıştı. Tiyatroculuğu bilen -tulûatçılığı değil-, tiyatro işletmeciliğini yakından izleyen bir kimse, bu riskin ne demek olduğunu kolaylıkla anlıyabilir. Tek kelimeyle, Ofluoğlunun yaptığı bir güven, bir cesaret işidir. İşte bu güven ve cesareti ancak sanat hayatının yirmibeşinci yılında kendisinde görebilen Mücap Ofluoğlu, günlerdir, sanatseverlere güzel bir piyes sunabilme çabasındaydı. Gerçi, şimdiye kadar yedi defa ayni yönde çaba sarfetmişti, fakat bu sekizinci çabanın ayrı bir özelliği vardı: Baş oyuncu olarak etkileyici bir oyun çıkarmak, rejisör olarak başarılı bir piyes göstermek ve nihayet, tiyatro sahibi olarak da 279 koltuğu doldurmak...

Oyunculuk yılları

Bu satırların okunduğu sıralarda, "çapkın ve ayni zamanda işine bağlı, bekâr bir diş doktoru"nu sahnede canlandırma provaları içinde bulunan Mücap Ofluoğlunun tiyatroculuk hayatı oldukça renkli ve hareketlidir. Kadıköy Ortaokulu sıralarında "ilhâm perileri"nin etkisiyle şair olmak isteyen, hattâ bir hayli de şiir yazan Mücap, yirmisine geldiğinde beyazperdede gözükmüş, iki yıl sonra da Şehir Tiyatrolarına geçmiştir. Yıl, 1945'dir.

Delikanlılık çağında, özellikle kendisini etkileyen tiyatro sanatçısı olarak Naşidi ilk sıraya alan Ofluoğlu, bu konuda:

"— Beni etkileyen başka sanatcılar da var: Meselâ Hâzım, Vasfi Rıza, Talât Artemel, İ. Galip Arcan ve Neyire Ertuğrul... Bu sanatçılar bizim kuşağı etkileyen sanatçılardır. Tabiî, hepsinin üstünde de Muhsin Ertuğrul gelmektedir. Diyebilirim ki, bizim kuşağın en önemli okulu, Şehir Tiyatrosudur" dedi.

Mücap Ofluoğlunun, sahne hayatında etkisi altında bulunduğu sanatçılar elbette ki sadece bu kadar değildir. Onun, 1950 yılında birlikte çalıştığı Halide Pişkinden de öğrendiği şeyler olmuştur.

Ofluoğlu, 1951 Nisanında Muhsin Ertuğrul tarafından açılan Küçük Sahnede, 1957 yılına kadar çalışmıştır. Bu devrenin ilk dört yılında Muhsin Ertuğrul yönetici olarak bulunmuş, fakat daha sonra onun Devlet Tiyatrolarının başına geçip ayrılmasından sonraki iki yıllık süre içinde ise Ofluoğlu, yedi arkadaşıyla bir şirket kurarak, ayni sahnede faaliyet göstermiştir. Küçük Sahnenin açılışı bir bakıma, modern türk tiyatrosunda yeni bir devrenin doğuşu sayılabilir. Bunun şeklini ve nedenlerini Ofluoğlu, kısaca şu sözlerle açıkladı:

"— İlk defa olarak, halkla, yani seyirciyle çok yakın oynamak gibi bir durum ortaya çıkıyordu. Meselâ, Tepebaşında olduğu gibi, artık, 5-6 metre uzaktaki bir sahnede oynamak yoktu. Sanatçı, halkın önünde ve hattâ içinde oynamak zorunda kalmıştı. Bu yüzden, Küçük Sahnede daha inandırıcı, daha samimi oyunlar oynamak gerekiyordu. Seyirci en ufak falsoyu görebilecek bir mesafedeydi. Fazla gösterişli jestler, fazla yüksek sesli konuşmalar bu sahnenin açılışı ile tiyatrodan atılmış oluyor ve bunun yerini daha tabii hareket ve daha tabii tonda konuşmalar alıyordu."

1958-59 yılları Mücap Ofluoğlunun Oda Tiyatrosu devridir. Bu devrede 6 piyesi sahneye koyan ve ayni zamanda oynıyan Ofluoğlu, bir yıl sonra Şehir Tiyatrolarında "Hamlet" oynanırken, Muhsin Ertuğrul tarafından "Polonius" rolü için çağrılmıştır. Bu çağrıdan sonraki 6 yıl, Şehir Tiyatrolarında çalışma devresi olmuştur. Bu devre içinde 16 ayrı piyeste sahneye çıkan Ofluoğlu, 10 piyesin başrollerini oynamıştır.

Mücap Ofluoğlu Tiyatrosu

1956-57 sezonunda Küçük Sahnede "Arsenik Kurbanları" adlı komediyi sahneye koyarak rejisörlüğe başlıyan Mücap Ofluoğlu, dokuz yıllık ayrılıktan sonra bugün, gene ayni tiyatroda "Kaktüs Çiçeği" piyesini sahneye koymaktadır. Ne var ki, bu defa Ofluoğlu, kendi adıyla anılacak bir tiyatroda sahneye koymakta olduğu 15 tablo 2 bölümden ibaret bu piyesi, üç yıldanberi Pariste büyük bir rağbet görerek temsil edilmekte olduğunu bilerek seçmiştir. "Allah izin verirse 1 Ekimde perdeyi açacağız" dediği bu oyunun umulandan çok rağbet görmemesi için ortada hiçbir sebep yoktur.

Barillét ve Grédy tarafından yazılan ve Asûde Zeybekoğlu tarafından fransızca aslından türkçeye çevrilen "Kaktüs Çiçeği" çok şirin ve sevimli bir "bulvar" oyunudur.

Mizansen hazırlıkları iki hafta, okuma provaları ise on gün süren bu piyeste 9 kişi rol almıştır. Rolleri paylaşan -Ofluoğlu hariç- diğer sanatçılar şunlardır: Suzan Uztan, Nurhan Damcıoğlu, Güzin Özipek, Can Dirim, Yılmaz Gruda, Zafer Önen, Erkan Gökgücü ve Baha Pir.

Ofluoğlu Tiyatrosunun repertuvarında şimdilik, fransızcadan çevrilme iki piyes daha bulunmaktadır: "Oyuncaklar" ve "Katiller Şirketi".

Festivaller

Venedik: Sonuçlar

Uluslararası Venedik Film Festivalinin yirmiyedincisi sadece, çok değişik ülkelerin yarışmaiçi ve yarışmadışı gösterilmek üzere gönderdikleri çok değişik filmlerden meydana gelen programın zenginliğiyle dikkati çekmedi, olaylar yönünden de çok hareketli ve zengin geçti. Olaylar dizisinin ilki, İsveçin gönderdiği "Nattlek - Gece oyunları" ile başladı. Eski oyuncu, yeni yönetmen Mai Zetterling'in bazı açık sahneler taşıdığı iddia edilen filminin festivale alınıp alınmıyacağı tartışmalarını, filmin seyircilere mi, yoksa sadece basın mensuplarına ve jüri üyelerine mi gösterileceği tartışmaları izledi. Sonunda, "Gece oyunları" bir jandarma yüzbaşısının emrindeki altı jandarmanın muhafaza altına aldığı festival sarayında yalnızca jüri üyelerinin ve basın mensuplarının karşısına çıktı. Ama, her ne hikmetse, festivale resmen kayıtlı gazeteci sayısı "Gece oyunları" gösterileceği gün 500'den 1500'e çıkmıştı! Gösteri olaysız geçti, fakat gösteridışı olaylara yol açtı. Filmin oynatılışından birkaç saat sonra katolik gazetecilere bir demeç veren Venedik Patriği, doğrudan doğruya "Gece oyunları"ndan söz açmamakla birlikte, "Festivalde gösterilen bazı filmler konusunda ahlâkî kayıtlar" öne sürdü ve önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da "ahlâka açıkça aykırı tema, konu ve sahneler üzerinde ısrarla durulmasından" duyduğu üzüntüyü belirtti. Kardinal Giovanni Urbani'nin gazetecilere bu vaızından sonra Vatikanın resmî organı L'osservatore Romana da bazı filmlerin uyandırdığı "tiksinti"den söz açmaktaydı.

İkinci olay, festivalin tam ortasında bir basın toplantısı yapan Venedik Festivalinin kurucusu Kont Giuseppe Volpi'nin oğlu Kont Giovanni Volpi'nin, en iyi oyunculara verilmekte olan Volpi kupalarını bu yıl kendi eliyle dağıtmaktan vazgeçtiğini belirtmesiyle patlak verdi. Geçen yıldanberi Prof. Luigi Chiarini'nin festivali düzenleyişinden yakınan Kont Volpi, bununla birlikte kupaları festival yönetiminin emrine vereceğini açıkladı. Kont Volpi, ayrıca, Prof. Chiarini'yi yabancı ülkelerle olaylara sebebiyet vermekle suçladı, bu yıl da "Cezayir savaşı" adlı film yüzünden Fransa ile tatsız olayların çıkması ihtimalini öne sürdü.

Siyasî oyunlar

Nitekim, festivalin son ve en büyük olayı da, Kont Volpi'nin bu tahmininin gerçekleşmesiyle ortaya çıktı. Festivalin büyük ödülünün hangi filme verileceği meselesi, bir sanat değerlendirmesi konusu olmaktan çıkıp, Prof. Chiarini'nin festival yöneticiliğinde kalıp kalmaması tartışmasına döndü. Bu yüzden de sonuçların açıklanmasından önceki birkaç saat her zamankinden daha heyecanla beklendi.

Bu heyecan, bir yandan, büyük ödüle hemen hemen eşit ölçüde aday olan iki film bulunmasından, bir yandan da iki filmden hangisi seçilirse seçilsin, jüri kararının siyasî bir davranış olarak nitelenmeğe mahkûm olmasından doğuyordu. Büyük ödülün adayları italyan yöntmen Gillo Pontecorvo'nun festivale İtalya adına katılan italyan - cezayir ortakyapımı "La bataille d'Alger - Cezayir savaşı" ile ünlü fransız yönetmen Robert Bresson'un fransız - isveç ortakyapımı olan "Au hasard Balthazar - Rastgele Balthazar"ıydı. Yedi kişilik jüride dört üyenin Pontecorvo'nun filmini, üç üyenin de Bresson'un filmini tuttuğu söylenmekteydi. Ancak "dörtler", "Altın Aslan"ın "Cezayir savaşı"na verilmesi halinde bunun Fransa ile İtalya arasında bir olaya yol açmasından çekinmekteydiler. Bu yüzden, son dakikada Prof. Chiarini jürinin toplantılarına çağrılarak, kendisinden bu konudaki düşüncesi soruldu. Prof. Chiarini, verilecek kararın yankıları ne olursa olsun, jüri üyelerinin oylarını inandıkları gibi kullanmalarını tavsiye etti. Böylelikle Prof. Chiarini bir bakıma, kendisini festival yöneticiliğinden uzaklaştırmak isteyen düşmanlarına meydan okumuş oluyordu. Ortaya acayip bir durum çıkmıştı: İtalyan Sosyalist Partisinin çok nüfuzlu bir üyesi olan Prof. Chiarini'yi başkanlıktan uzaklaştırmak için Fransa ile bir olay çıkmasını isteyen sağcı basın, görüşlerine hiç uygun düşmediği halde, "Cezayir savaşı" filmini övmekteydi. "Cezayir savaşı" festivalde gösterildiği vakit hazır bulunmıyan fransız heyeti, büyük ödülün bu filme verilmesi halinde, bunu "dostluğa aykırı bir davranış" sayıp, buna göre hareket edeceğini bildirince, sağcı basın, Pontecorvo'nun filmini daha çok övmeye başlamıştı. Ancak jüri de, Prof. Chiarini de bu manevralara aldırmadılar ve "Altın Aslan"ı "Cezayir savaşı" kazandı. Fransız heyeti de bunun üzerine ödüllerin dağıtılma törenine katılmadan festivalden ayrıldı.



(AKİS: 312)

"Cezayir savaşı"

Venedik festivalinin bu yılki galibi "Cezayir savaşı", dokuz yıl süren kanlı sömürge savaşının 1957 - 60 arasındaki üç yıllık dönemini ele almaktaydı. Eleştirmeciler, Pontecorvo'nun "bir ulusun doğuşunun hikâyesi" diye nitelediği bu filmin, cezayirlilerin bağımsızlık mücadelesini büyük bir tarafsızlık ve soğukkanlılıkla, âdeta bir haber filmi üslûbuyla anlattığına dikkati çekmekte, ayrıca, fotoğraflarının son derece güzel olduğunu, sinema dilinin de ustaca kullanıldığını belirtmektedirler. Pontecorvo, oyuncularını da, çoğu filmdeki olayları yaşa-

mış olan cezayirli mücahitler arasından seçmişti. Zaten filmin yapımcısı olan Yusuf Sadi, filmde anlatılan direnme hareketinin liderlerinden biriydi.

Bugün kırkbeş yaşında bulunan Pontecorvo, "Cezayir savaşı"na gelinceye kadar iki uzun film çevirmiş, her iki filmde büyük ilgiyle karşılanmıştır. Bunlardan ilki olan "La lunga strada azzurra - Uzun mavi yol" 1959 Karlovy Vary Festivalinde en iyi yönetmen ödülünü almıştır. İkincisi olan "Kapo" da baş oyuncusu Susan Strasberg'e Mal del Plata festivalinde en iyi oyuncu ödülünü kazandırdığı gibi, 1960 Venedik Festivalinde yarışmadışı gösterilmiş, 1961'de de Amerikada en iyi yabancı film Oscar'ı adayları arasında yer almıştır.

Festivalin özel ödülleri olan "Gümüş Aslan"lardan birini alman yönetmen Alexander Kluge'nin çevirdiği "Abscheid von Gestern - Düne veda", öbürünü amerikalı yönetmen Conrad Rooks'un "Chappaqua" filmi aldı. Yazarlıktan yönetmenliğe geçen genç yönetmen Kluge'nin bu ilk filminde, yahudi asıllı zengin bir gençkızın Nazi Almanyasında ve savaştan sonraki bölünmüş Almanyadaki serüveni anlatılmaktaydı. Gençkızı canlandıran oyuncu, Alexander Kluge'nin doktor olan kızkardeşi Alexandra Kluge'ydi ve ağabeyinin ısrarıyla ilk defa alıcı karşısına çıkan otuzdört yaşındaki Alexandra'nın oyunu eleştirmeciler tarafından çok beğenildi. Hattâ gazeteciler arasında yapılan bir referandumda Alexandra Kluge, öbür profesyonel oyuncuları çok geride bırakarak birinci seçildi.

Şairlikten yönetmenliğe geçen Conrad Brooks'un ilk filmi olan "Chappaqua" ise özellikle Amerikada son zamanlarda etrafında büyük bir çekişmeye yol açan LSD uyuşturucu maddesini konu alan ve Hollywood'un basmakalıp tutumundan ayrılan öncü bir eserdi.

Her ne kadar gazetecilerin seçtiği en iyi kadın oyuncu Alexandra Kluge olduysa da, resmî ödül "Volpi Kupası"nı yine Alexandra Kluge gibi, alıcı karşısına ilk defa çıkan sovyet oyuncu Natalya Arinbaskarova kazandı. Arinbaskarova, genç yönetmen Aleksey Mihalkov - Konçalovskinin "Pervij Ucitels - İlk öğretmen" filminin oyuncusuydu. Aynı ayrılık, en iyi erkek oyuncunun seçiminde de oldu. Gazeteciler arasındaki referandumu alman oyuncu Oskar Werner, fransız yönetmen François Truffaut'nun "Fahrenheit 451" filmindeki oyunuyla kazanmışken, Volpi Kupasını fransız oyuncu Jacques Perrin aldı. Perrin festivale iki filmle katılmıştı: İtalyan yönetmen Vittoria de Seta'nın "Un uomo a meta - Yarım adam"ı ve ispanyol yönetmen Angelino Fons'un "La busca - Arayış"ı.

Teşkilât

Partizan Bakanın işleri

Beden Terbiyesi Teşkilâtı için için kaynamaktadır. Spora politika sokulmamasını isteyen spor teşkilâtı, uzun süren mücadelesinde başarıya ulaşamamış ve mücadeleyi bugün için kaybetmiştir. Politikayı sporun içinden temizlemek herhalde bundan sonraki yıllarda çok güç olacaktır.

Teşkilât politikaya, AP iktidara geldiği günlerde bulaştırılmıştır. Koalisyon hükümetleri zamanında, sporun politikadan uzak tutulmasına titizlikle dikkat edilmiştir. Fakat Demirel Hükümetinin spor işlerini yürütmekle görevli Devlet Bakanı Kâmil Ocak, daha bakanlık koltuğuna oturduğu günden itibaren, sporu politikanın içine itmeğe başlamıştır.

Devlet Bakanı Ocak, Teşkilâttan gelen değişiklik tekliflerine kulağını tıkayamadığı için, ilk temizlik alt kademelerden başlamıştır. Meselâ, bazı bölge müdürlerinin görevlerinden alınması istenmiştir. Bu yüzden, ilk olarak Denizli Bölge Müdüründen işe başlanmış, sonra Ankara ele alınmıştır. Ankara için mücadele çok uzun sürmüş, fakat sonunda başarıya ulaşılmıştır. Bakan, Kabine arkadaşı Faruk Sükan ile başbaşa verip, biraz da arkadaşından gelen bu ısrarlı teklifi, Ankara Valisi Çoşkun ile de anlaşarak olgunlaştırmış ve sonuca vardırmıştır. İstanbul Bölge Müdürünün de görevinden alınması, yerine İktidara çok yakın Ererin getirilmesi için Valiye yapılan baskı, basının tepkisi ile karşılaşınca şimdilik durmuş gibi görünmektedir. Fakat mücadele hiç şüphesiz devam edecektir. Sırada Balıkesir, İçel, Amasya ve daha bazı bölge müdürlerinin bulunduğu da gizlenmemektedir.

Bölge müdürlerinden sonra sıra, Genel Müdür ve yardımcısının görevlerinden alınmasına gelmiş ve konu, hızla geliştirilmiştir. Genel Müdürün görevinden alınması için elle tutulur bir sebep beklendiği sırada, Ankaragücü stadının açık tribünlerinin bir pazar günü çöküvermesi, Devlet Bakanının yüzünü güldürmüştür.

Suçlu aranıyor

Gerçekten de, Ankaragücü stadının çöküşü, Bakan Kâmil Ocağın işini kolaylaştırmıştı. Sorumluluğun Genel Müdür Gücüyenerin sırtına sarılmasında tereddüt gösterilmedi. İşte, teşkilâtın başı sayılan Genel Müdür görevini ihmal etmişti. Federasyon ve Bölge, tribünlerin onarıldıktan sonra teknik elemanlar tarafından incelenmesini istediği halde, Genel Müdürlük bu talebi yerine getirmemiş, tribünler de çöküvermişti. O halde suçlu, Genel Müdür Gücüyenerdi.

Bakan, bir geceyarısına doğru, otelinde, milletvekili seçimlerinde AP İstanbul adayı olan Ulvi Yenal ile görüştükten sonra, Gücüyeneri görevinden affettiğini, yerine de Yenalı atadığını açıklayıverdi.

Şimdi Gücüyener, "Hayır, olamaz!" diye dayatmakta, Bakan ise, bunun normal bir nöbet değiştirme olduğunu söylemektedir. Aslında, bu işin sonu nereye varacak diye düşünmeye değmez. Hiç şüphesiz, İktidarın dediği olacaktır. Gücüyener de sonunda mücadeleyi kaybedecektir.

Bu arada, Teşkilâtta bir başka faaliyet daha göze çarpmaktadır. Bu, Bayrampaşada yaptırılması hayal edilen 100 bin kişilik stad hikâyesidir. Devlet Bakanı Ocak, bunu her yerde gerine gerine söylemekten enikonu zevk almaktadır. Fakat, bunun altında bambaşka hikâyelerin bulunduğu da kulaktan kulağa dolaşmaktadır. Meselâ, Bayrampaşa stadının yapılacağı sahanın istimlâki için partili bazı kişilerin Bakana baskı yaptıkları, bu istimlâkin gerçekleştirilmesinin partileri için büyük fayda sağlıyacağından bahsettikleri söylenmektedir. İstimlâk edilecek sahanın bedelinin 8,5 milyon lira olduğu dikkate alınacak olursa, şu anda gereksiz bir lüks tesis için bu büyük paranın niçin sokağa atılmak istendiği anlaşılır. Stadın kendisinin 100 milyon lira civarında oluşu ise, neden lüks sıfatının kullanıldığını açıklıyacaktır. Ayrıca, 8,5 milyon liralık bir istimlâkin, aracıların cebine gireceği söylenen komisyonlarını da unutmamak gerekir.

İşte, Beden Terbiyesi Teşkilâtı bugün politikanın içine bu derece itilmiştir ve içten içe kaynamaktadır. İşin sonu nereye varacaktır, bunu kestirmek güçtür. Spor teşkilâtı, uçuruma doğru hızla kaydırılmaktadır.